

Slovenské pohrebníctvo



magazín nielen pre profesionálov

II/ 2017

nepredajné

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb



ISSN 1339-2131

Střílky - baroko

Motorkári spomaľte

V Mexiku je smrť ako doma

V Paríži odpočíva šansoniérka Édith Piaf

Rokovanie o novele zákona č. 131/2010 o pohrebníctve



Úvodník

šéfredaktora Ladislava Stríža

Vážení čitatelia,

prichádza letné obdobie, čas dovoleniek, čas presunu národov po celej zemeguli. Všetci cestujú za relaxom, oddychom, načerpaním nových síl. Veria, že sa z dovolenky vrátia v poriadku, a to im, samozrejme, prajeme aj my v redakcii. Zároveň musíme skonštatovať, že nie každému vyjde dovolenkový čas podľa vlastných predstáv. Štatistiky ukazujú rastúci počet úrazov, zranení a žiaľ, aj úmrtí. Pri úmrtí neraz zasahujú záchrané zložky, ktoré si následne vyúčtujú svoj zásah. Tak isto aj prevoz zosnulého do vlasti je jednou z najdrahších položiek pohrebných služieb. Je preto rozumné pamätať na tieto riziká, vyhýbať sa krajinám s bezpečnostným rizikom (informácie poskytne Ministerstvo zahraničných vecí SR) a aj v prípade bezpečnej krajiny si zjednať adekvátne poistenie.

V letnej sezóne sa na cestách stretnete nielen so zhustenou premávkou ale aj s letnými šoférmi. Vodiči motorových vozidiel by si mali uvedomiť a počítať s tým, že už pribúdajú na cestách aj jazdci na dvojkolesových mašinách. Keďže odhadnúť rýchlosť motoriek je pre ich menšie rozmery ťažšie, o to dôležitejšie je častejšie sledovanie spätných zrkadiel a situácie okolo auta.

Motorkári si musia uvedomiť obrovskú zodpovednosť. Síce je pocit voľnosti a eufórie počas jazdy na dvoch kolesách na nezapltenie, ale o to bolestivejšie a tragickejšie môžu byť následky pádu. Viac sa tejto téme venujeme v článku na strane 16, kde nájdete aj podrobnejšie štatistiky, ktoré nám poskytlo Prezídium Policajného zboru Ministerstva vnútra SR.

V obsahu letného čísla, ktoré práve držíte v ruke nájdete aj zopár tipov na návštevu zaujímavých miest. Na východnom Slovensku stojí za povšimnutie tajomný Šoldov, archeologické nálezisko so zrekonštruovaným pôdorysom kostola, viac v článku vnútri, nevynechajte ani pamätník bojov na Branisku, ktorý sa nachádza v Spišskom Podhradí. Neďaleko Levíc môžete navštíviť cintorín, ktorý tu ako jediný ostal po obyvateľoch Mochoviec, ktorých vytlačila z ich domovov jadrová elektrárňa.

Pri potulkách svetom nevynechajte najznámejšie z pietnych miest sveta, najväčší parížsky cintorín Père Lachaise, kde sú pochované desiatky významných osobností z mnohých oblastí ľudskej činnosti.

Nuž a napokon, ak vás vaše nohy dovedú až do Mexika, navštívte mohutné pyramídy na okraji jedného z najväčších miest sveta – Mexiko city. A nie len tam. Pyramídy sú roztrúsené po celom Mexiku a v menšej koncentrácii ešte aj južnejšie. Medzi najznámejšie patrí pyramída slnka a mesiaca. Aktuálne články nájdete v tomto čísle časopisu.

Nech si teda z našich tipov vyberiete, alebo nie, želáme vám krásne prežitie letných dovoleniek a šťastný návrat domov. Za redakciu

Ladislav Stríž

Slovenské pohrebništvo - štvrťročník, ročník VII., číslo II, jún 2017

Vydavateľ

SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb
Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava
IČO: 30869421

Šéfredaktor

Ladislav Stríž

Redakcia

PhDr. Marcel Lincényi, Pavel Ondera,
Mgr. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana Voštenáková, Mgr. Pavol Ičo

Stáli prispievatelia

Ing. Denisa Halajová, PhD.,
doc. PhDr. Margita Jágerová, PhD.,
Jaroslav Šleboda

Grafika & design

Pavel Ondera

Fotografie

Pavel Ondera

Obálka

Cintorín Stríľky
foto Pavel Ondera

Kontakt

+421 903 716 024
+421 903 756 679
www.pohrebnictvo.sk
e-mail: sapaks@sapaks.sk
e-mail: pohrebnictvo@pohrebnictvo.sk

Registrácia

MK SR č. EV 4257/11
ISSN 1339-2131

Tlačiareň

SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2,
821 06 Bratislava

Cena

Reálna cena 4,75 €, magazín je nepredajný,
vydávaný a distribuovaný zdarma na náklady
vydavateľa - SAPaKS

Distribúcia

HENRIETTA direct marketing s.r.o.
henrietta@henrietta.sk
www.henrietta.sk

Vyšlo

15. júna 2017

Nasledujúce vydanie

uzávierka 20. 08. 2017
distribúcia 15. 09. 2017

Partneri a sponzori

TOPA s.r.o., www.topa.sk
LAUK s.r.o., www.lauk.sk

Znak dvojjazyčného obsahu na obálke



Výber z obsahu



V Moravciach už nebude kde pochovávať

Kompetentní však ešte stále nezačali stavať nové pohrebisko napriek tomu, že primátor mesta PaedDr. Dušan Husár dal vypracovať projektovú vizualizáciu rozšírenia pôvodného cintorína...
str. 8 - 9

Slávny cintorín v Paríži

Historický cintorín Père Lachaise je vo svahovom teréne a hrob Édith Piaf sa nachádza v oddelení 97 v najvyššej časti cintorína. Z hlavného vchodu sa do tejto časti pohrebiska dostanete približne za pol hodinku, a potom...
str. 12 - 13



Motorkári spomaľte!

Len v minulom roku zomrelo na cestách dvanásť motorkárov. O vývoji dopravných nehôd sme sa rozprávali s hovorkyňou Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky mjr. Ing. Denisou Baloghovou...
str. 16 - 19

Pri cezhraničných prevozoch treba dodržiavať zákon

V rámci štátov skupiny V4 sa dlhodobo usilujeme o aktívnu spoluprácu. V našich krajinách neplatia tie isté zákony, ale jak jedna, tak aj druhá strana musí dodržiavať zákon platiaci na území, na ktorom sa práve pohybuje....
str. 20 - 21



K príprave novely Zákona o pohrebniectve

Aktuálne platný zákon č. 131/2010 o pohrebniectve je účinný od roku 2011, no čoraz častejšie pribúdajú názory odborníkov z praxe, že je potrebná úprava zákona. Oslovili sme preto hlavného hygienika Slovenskej republiky ...
str. 22 - 23

Na Morave majú unikátny cintorín

Barokový cintorín výrazne dominuje v panoráme obce Stríľky. „Pohrebisko vzniklo na vyvýšenej terase, ktorá má štvorcový pôdorys, a ktorá vznikla vyrovnaním severného svahu terénu na okraji obce....
str. 30 - 32



V Mexiku je smrť ako doma

Nie je ničím nezvyčajným vidieť polievanie hrobu, ako inak, CocaColou. Veď ju nebožtík mal tak rád, nuž aby mu nechýbala. Zvláštne a zábavné sú aj náhrobné kamene solventnejších....
str. 34 - 35

Po stopách slovenských povstalcov

Slovenskí dobrovoľníci by si ale podľa podpredsedu Spoločnosti starostlivosti o nemecké vojnové hroby na Slovensku Michala Bochina, zaslúžili vlastný dôstojný pomník aj na vrchu Chvalabohu a označenie hrobového miesta...
str. 38 - 39





Mochovská elektrárň pochovala dedinu, no ľudia chodia aj naďalej na miestny cintorín

Hovorí sa, že každá obec by mala mať kostol, cintorín a pohostinstvo. V Mochovciach je situácia iná. Po vysídlení ľudí pred štyridsiatimi rokmi a výstavbe atómovej elektrárne tu ostal iba prázdny kalvínsky kostol a miestny cintorín, na ktorý však aj dnes zájdu príbuzní zapáliť sviečky.

Mochovský cintorín je prístupný verejnosti bez obmedzenia, a tak som sa ho rozhodol s kolegom fotografom navštíviť aj ja. Atómová elektrárň Mochovce sa nachádza medzi mestom Vráble a Levicami. My sme cestovali autom z Bratislavy cez Nitru, pričom už od mesta Vráble sme z diaľky videli chladiace veže. Ako sme prichádzali k atómovej elektrárni, tak sa nám naskytl zvláštny pohľad na chladiace veže, pod ktorými vidno pomníky na starom cintoríne s kostolom. Ten pohľad je taký nezvyčajný, že si ho musí všimnúť každý, kto prechádza okolo mochovskej elektrárne.

Auto sme bez najmenších problémov zaparkovali pred cintorínom na prázdnom parkovisku. S kolegom fotografom kráčame k hlavnému vchodu a zisťujeme, že bránka je otvorená. Vstupujeme teda na cintorín a všimame si, že je stále v správe, keďže sa tu pravidelne kosí, upratuje a odnáša komunálny odpad. Pozeráme po okolitých pomníkoch, na

ktorých vidieť, že sa o nich starajú blízki príbuzní ešte aj dnes, vidíme na nich sviečky, umelé kvety a podobne. Rozhliadame sa, či sa na pohrebisku nenachádza nejaký návštevník, aby sme sa dozvedeli bližšie informácie, no nemáme šťastie. Beriem do ruky mobilný telefón a po niekoľkých telefonátoch sa mi poradilo dopátrať k správcovi.

Cintorín spravuje susedná obec

Od správcu zisťujem, že o Mochovský cintorín, od roku 1983 už neexistujúcej obce, sa stará obec Kalná nad Hronom. „Obec sa stará o Mochovecký cintorín ako o každý jeden cintorín v jej správe (úprava zelene, úprava okolia, evidencia hrobových miest). Nemáme vedomosť, že by samotný cintorín bol evidovaný ako kultúrna pamiatka, takže je to vlastne pomaly zanikajúci cintorín,“ informoval nás Jozef Gonda z Miestneho úradu obce Kalná nad Hronom. Podľa jeho slov sa na pohrebisku pochova ešte aj dnes, aj

keď sú to skôr len sporadické pohreby blízkych príbuzných, ktorí už majú na cintoríne svojich predkov. Za posledných päť rokov sa na starom cintoríne pochovalo len raz. Rozloha pohrebiska je 14 árov, pričom podľa poslednej evidencie sa na ňom nachádza 367 hrobových miest. Návštevníci sem chodia sporadicky po celý rok, no najväčší pohyb ľudí je tu v období Sviatku všetkých svätých či Pamiatky zosnulých, keď sem prídu príbuzní zapáliť sviečky pre zosnulých.

Vláda v Česko-Slovensku ešte na konci 70. rokov rozhodla o výstavbe atómovej elektrárne v obci Mochovce. V dedine vtedy žilo vyše 400 ľudí, ktorí dostali nekompromisný

príkaz predať svoje domy a vysťahovať sa z dediny. Väčšina obyvateľov sa presídlila do neďalekého okresného mesta Levice, pričom ďalší sa usadili v okolitých dedinách, najviac v obci Kalná nad Hronom, do ktorého katastra priradili Mochovce, vrátane cintorína a kostola.

Ešte aj dnes si niektorí pamätníci spomínajú na to, ako sa starší ľudia nevedeli stotožniť s myšlienkou opustiť svoje domovy, čo vyústilo do toho, že viacerí, ešte pred sťahovaním, v obci umreli. Bývalí obyvatelia však na Mochovce stále nezabúdajú a ešte aj dnes sa schádzajú v rámci Združenia bývalých obyvateľov Mochoviec.

Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera





Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb

Pracovné stretnutie SAPaKS

Zástupcovia inštitúcií a odborníci z praxe diskutovali o problémoch v pohrebníctve

BRATISLAVA – Nedostatočné vzdelávanie pracovníkov v oblasti pohrebníctva či nedodržiavanie pravidiel pri prevoze zosnulých. To sú v súčasnosti najčastejšie problémy v oblasti pohrebných a kremačných služieb. Zhodli sa na tom zástupcovia profesijných organizácií i štátnych orgánov na pracovnom stretnutí, ktoré 27. apríla 2017 v Bratislave organizovala Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb.

Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb pozvala na pracovné stretnutie predstaviteľov Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, ÚVZ SR, ako aj zástupcov pohrebných a kremačných služieb s cieľom zapracovať predložené pripomienky do návrhu pripravovanej novely Zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve.

„Uplatňovanie zákona o pohrebníctve č. 131/2000 v praxi ukázalo, že legislatíva nerieši všetky situácie v pohrebníctve, pričom v niektorých prípadoch je veľmi zložitá vymožitelnosť dodržiavania zákona. Preto sme zvolali pracovné stretnutie všetkých zainteresovaných, aby sme mohli spoločne popísať kľúčové problémy, ktoré nás trápia a dohodnúť sa na tom, ako ich budeme spoločne riešiť pri novelizácii zákona, ktorej sa pravdepodobne do budúcnosti nevyhneme,“ konštatoval predseda SAPaKS Ladislav Stríž, podľa ktorého je najväčší problém vo vzdelávaní, pretože do praxe prichádzajú ľudia bez dostatočných vedomostí a praktických skúseností. Vzdelávacie strediská dávajú certifikáty aj takým záujemcom, ktorí v oblasti pohrebníctva nemajú dostatok skúseností a nekvalitnými poskytovanými službami robia hanbu iným pohrebným službám.

Druhým problémom je nerovnaký prístup zákona ku všetkým pohrebným službám, keďže na trhu stále existujú aj také pohrebné služby, ktoré nedodržiavajú zákon, čo je diskriminačné pre poctivé pohrebné služby. Ako ďalej povedal predseda SAPaKS Ladislav Stríž, problémom je aj prevoz zosnulých do márnice, pretože nie každá pohrebná služba má chladiarenské vozidlá a dostatočne dodržiava základné hygienické požiadavky. Spomenul, že ešte aj dnes na Slovensku existuje neetické podnikanie. „Dohodli sme sa na zriadení pracovnej skupiny,

ktorá bude mať za cieľ spracovávať a finalizovať pripomienky členov SAPaKS do takej podoby, aby sme ju mohli predložiť poslancom Národnej rady SR kvôli novelizácii zákona o pohrebníctve. Je potrebné novelizovať súčasnú legislatívu, aby bola vyššia vymožitelnosť zákona a z trhu čím skôr zmizlo nekalé podnikanie niektorých nereserióznych pohrebných služieb,“ povedal ďalej predseda SAPaKS Ladislav Stríž. Dodal tiež, že SAPaKS už začala zastupovať svojich členov aj v právnych otázkach, na súde je už prvý právny proces, pričom do budúcnosti nevyklučuje ďalšie.

Účastníkov pracovného stretnutia privítal aj vedúci Odboru hygieny životného prostredia Úradu verejného zdravotníctva SR Mgr. Michal Jajcaj. Ako povedal, informácie z praxe sú pre ÚVZ SR veľmi užitočné, nakoľko je potrebné sa nimi zaoberať pri výkone kontroly v jednotlivých regiónoch, respektíve pri úprave legislatívnych požiadaviek, keďže je stále aktuálna príprava novelizácie zákona. „Je možné zvážiť, ktoré z podnetov by bolo možné spresnením zákona, respektíve doplnením sankcie prevádzky pohrebných služieb, kompetencií poskytovateľov zdravotnej starostlivosti upraviť, aby v praxi došlo k zlepšeniu tohto stavu a aby sa odstránili problémy, ktoré sa opakovane vyskytujú. Či už apelovaním na regionálne úrady, aby sa zlepšili kontroly a nedochádzalo k pochybeniam, respektíve vylepšiť legislatívu hlavne v takých prípadoch, kde naozaj vidíme, že opakovane dochádza k rovnakým problémovým situáciám,“ dodal Mgr. Michal Jajcaj s tým, že zákon nemôže ošetriť úplne každú situáciu samostatne, ale sú nejaké veci, kde by sa dali posilniť aj kompetencie Úradu verejného zdravotníctva pri sankcionovaní a pri nejakom vymáhaní ustanovení.

Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera



RÚČKY • KRÍŽE • ČALÚNENIA • OZDOBY NA TRUHLÝ
OBLEČENIE PRE PRACOVNÍKOV POHREBNEJ SLUŽBY
POMNÍKY • URNY • GRANIT • MRAMOR • SOCHY

VEĽKOOBCHOD SMÚTOČNÝCH POTRIEB A KAMEŇA



Štefan Poláček POLA

Na Tablách 3
080 06 Nižná Šebastová
pola@pola.sk
sklad@pola.sk

www.pola.sk
www.pomniky.com

OBJEDNÁVKY
sklad: 0905 604 020
kancelária: 051 7582 035

pola
STEFAN POLÁČEK



V Zlatých Moravciach už čoskoro nebude kde pochovávať

ZLATÉ MORAVCE – V okresnom meste Zlaté Moravce by mala byť už v tomto roku úplne vyčerpaná kapacita mestského cintorína, kompetentní však ešte stále nezačali stavať nové pohrebisko napriek tomu, že primátor mesta PaedDr. Dušan Husár dal vypracovať projektovú vizualizáciu rozšírenia pôvodného cintorína. Proti projektu sa postavila časť poslancov mestského zastupiteľstva, pričom výstavbu novej časti cintorína blokujú aj obyvatelia, ktorí susedia s okolitým cintorínom.

Na mestskom cintoríne v Zlatých Moravciach v súčasnosti nemajú jediné voľné hrobové miesto. Aktuálne sa pochováva do nezaplatených hrobov, ktorých je aktuálne podľa správcu približne 30, čo je kapacita dostatočná na niekoľko mesiacov.

Problémom na cintoríne bolo aj chýbajúce miesto pre urny, ktoré sú doteraz po pohrebníku umiestňované nekoordinovane. Na základe uvedeného dal primátor vypracovať projektovú vizualizáciu na rozšírenie pôvodného cintorína na mieste mestských pozemkov, ktorú predložil na schválenie do mestského zastupiteľstva. „Projektant navrhol moderný cintorín s rozptýľovou lúkou, urnovým hájom, estetickým oplotením, aby neslúžil len potrebám súčasnosti, ale bol aj pre budúce generácie. Žiaľ, predložený návrh sa nestretol s pozitívnym ohlasom v mestskom zastupiteľstve z dôvodu, že má byť megalomanský a príliš moderný. Niektorí poslanci kategoricky odmietli cintorín, na ktorom by mala byť prevádzkovaná rozptýľová lúka, pričom problémom má byť aj moderné oplotenie z urnových stien,“ informoval nás primátor mesta Zlaté Moravce PaedDr. Dušan Husár, ktorý sa snažil pred poslancami predložený návrh obhajovať, no bezúspešne. Márne



Primátor mesta Zlaté Moravce, PaedDr. Dušan Husár

vysvetľoval, že rozptýľ popola na rozptýľovej lúke patrí medzi ekologický, estetický a krajinotvorný prvok, pričom samotný rozptýľ sa nevykonáva nekontrolovateľne každý deň.

S návrhom rozšírenia cintorína absolútne nesúhlasia ani obyvatelia, ktorí bývajú v tesnej blízkosti pohrebiska. A to aj napriek tomu, že nový plán spĺňa všetky podmienky pre výstavbu cintorína podľa Regionálneho úradu verejného zdravotníctva SR. „Ja som toho názoru, že môžem mať vyznanie akékoľvek chcem, ale cintorín je pre všetkých, či už pre veriacich alebo neveriacich. Kto sa rozhodne, že si spoloční príbuzného, tak by mal mať tú možnosť. Poslanci však nesúhlasia so žiadnou urnovou stenou, respektíve vytýčením urnových priestorov na pohrebisku. Vlna kritiky sa vzniesla aj na projektanta, ktorý z môjho pohľadu vypracoval kvalitný projekt pre súčasnú modernú dobu,“ hovorí ďalej primátor mesta Zlaté Moravce PaedDr. Dušan Husár, pre ktorého je veľkým zadosťučinením pozitívny názor na projekt predsedu Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb Ladislava Stríža, ktorý sa o projekt zaujímal potom, čo bol osobne riešiť sťažnosti niektorých občanov v súvislosti s nedostatkom hrobových miest.



Na cintoríne sa pochováva len do existujúcich hrobov



Projekt moderného cintorína ostane naozaj len na papieri?

Rekonštrukcia za 600 tisíc eur

Projektant odhadoval náklady na celkovú rekonštrukciu cintorína vo výške 600 tisíc eur, pričom obnova bola naplánovaná vo viacerých etapách. V prvej etape malo byť preinvestovaných 100 000 eur do vybudovania základnej infraštruktúry (voda, elektrina, chodníky), aby bolo možné cintorín otvoriť a začať prevádzkovať. Nové pohrebisko by tak malo kapacitu na ďalších 20 rokov. „Nedostatok voľných hrobových miest na mestskom cintoríne budeme musieť do budúcnosti určite riešiť. Uvidíme, aká bude chuť mestských poslancov riešiť tento problém,“ vysvetľuje primátor mesta Zlaté Moravce PaedDr. Dušan Husár, ktorého osobne trápí, že výstavba nového cintorína sa v súčasnosti pozastavila.

Alternatívne riešenie

Primátor Zlatých Moraviec priznal, že v súčasnosti s poslancami hľadá kompromis, ktorý by mohol predložiť ako alternatívu do mestského zastupiteľstva. „Poslanci chcú rozšíriť cintorín, ale nie týmto spôsobom, takže od moderného štýlu cintorína pozostávajúceho z rozsypovej lúky či urnového múru budeme musieť asi upustiť pod tlakom určitej skupiny poslancov. Predpokladám, že nová alternatíva bude počítat aj so zámennou pozemkov, keďže dotknutí majitelia v súčasnosti nesúhlasia s navrhovaným prístupom na nový cintorín,“ nádeja sa primátor PaedDr. Dušan Husár, ktorý verí, že v kompromisnom návrhu sa nájde priestor aj pre urnovú stenu, ktorú si žiada časť občanov.

O vážnej situácii v Zlatých Moravciach svedčí aj všeobecné záväzné nariadenie, ktoré zakazuje kúpu hrobového miesta



Rozptýľová lúčka, bežná vo väčších mestách, niektorým poslancom vadí

dopredu. Primátor Zlatých Moraviec priznal, že v súčasnosti pribúdajú sťažnosti občanov na to, že na mestskom cintoríne nie sú voľné hrobové miesta. Pochováva sa totiž do hrobových miest po neplatičoch, ale pozostali častokrát nesúhlasia s poplatkom 150 eur za manipuláciu s pôvodnými kostrovými pozostatkami, ktoré musí správca cintorína presunúť do spoločného hrobu.

Vzácne náhrobné kamene

Vedeniu mesta v Zlatých Moravciach robí vrásky na čele aj stará časť cintorína, kde sa nachádza 38 náhrobných kameňov, ktoré pamiatkari chcú vyhlásiť za Národnú kultúrnu pamiatku. Starostlivosť o tieto náhrobné kamene bude pre mesto znamenať zvýšené finančné náklady na starostlivosť o cintorín. „Pamiatkari nám navrhujú, aby sme pre historické náhrobné kamene vyčlenili miesto, kde by sme ich mohli premiestniť, ale to by bolo pre nás jednak ťažko zrealizovateľné a taktiež finančne nákladné,“ dodal primátor mesta Zlaté Moravce PaedDr. Dušan Husár, ktorý si uvedomuje, že rekonštrukciu potrebuje aj súčasný dom smútku.

Hrob Janka Kráľa

Na mestskom cintoríne v Zlatých Moravciach sa nachádza aj hrob národného buditeľa, predstaviteľa romantizmu a jedného z najvýznamnejších básnikov štúrovskej generácie Janka Kráľa, ktorého ľudské pozostatky mali byť v minulosti údajne prenesené na Národný cintorín do Martina. Niektorí historici však tvrdia, že pri exhumácii neboli prenesené správne pozostatky.

Pripravil doc. PaedDr. PhDr. Marcel Lincényi, PhD., foto Pavel Ondera



Hrob jedného z najvýznamnejších básnikov štúrovskej generácie Janka Kráľa

Tajomný Šoldov

Kraj pod Tatrami nie je iba obľúbenou destináciou turistov,
ale aj lákadlom pre archeológov

Len v blízkosti obce Štrba sa nachádzajú hneď tri významné archeologické lokality – Šoldov, Hrachovisko a Za Kolombriakom. Pri archeologickom nálezisku Šoldov navyše stojí mílnik zo 14. storočia známy ako Jánošíkova stupaj. Šoldov je tiež Národná kultúrna pamiatka, ktorú nájdeme v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR.

Lokalita bola zachytená na mapách pod názvom Za pustým kostolom, ktorý jej dali obyvatelia Štrby, už počas prvého a druhého vojenského mapovania z rokov 1764 – 1787 a 1810 – 1869.

Najstarší písomný záznam spomínajúci Šoldov pod názvom Hochwald pochádza zo 17. storočia. Ďalšia zmienka pochádza z druhej polovice 19. storočia a týka sa ruín Šoldovskej kostolnej veže, ktorá bola v tom čase ešte viditeľná. Avšak niektorí historici hľadajú odkazy na Šoldov v omnoho starších spisoch. Napríklad Vincent Sedláč poukázal na možnosť, že Vyrťus – lokalita medzi Štrbou a Vážcom, ktorú spomína text z roku 1306, mohla byť práve Šoldov. Iný významný historik, Alexander Húščava, zasa stotožňuje Šoldov s územím označovaným ako terra Cholda, o ktorom sa písalo v roku 1330. Bádateľ Peter Ratkoš sa zasa nazdával, že Kaplnka svätého Eustacha z 13. storočia bola postavená práve tu.

Tajomný príbeh zaniknutej stredovekej osady sa taktiež stal námetom pre spisovateľov. Šoldov zobrazil ako zemiansku dedinu, v ktorej žili žoldnieri, Ján Kalinčiak v románe Knieža



Zrekonštruovaný pôdorys kostola v Šoldove

liptovské (1852) a Štefan Rysuľa v próze Milost' (1940) opísal boj Šoldovčanov – slobodných strážcov poľských hraníc, proti svojim zemepánom. Podľa Kalinčiaka bola príčinou zániku Šoldova pomsta kráľa Mateja Korvína za zradu Šoldovčanov, keď sa rozhodli bojovať na strane jeho protivníka – spišského magnáta Štefana Zápoľského. Rysuľa videl dôvod zániku obce vo vzbure voči zemepánom. V krutom boji vraj padla celá dedina.

Obyvatelia obcí v okolí majú na vec iný názor. Podľa nich sa dedina prepadla, ako kedysi bájna Atlantída. Navyše tu vraj nežili obyčajní ľudia, ale obri.

Povešť o Šoldove sa postupne šírila, až kým zaujala aj viedenského akademického maliara a milovníka histórie Ignáca Spöttla. Ten tu koncom 19. storočia realizoval prvý zámerný archeologický výskum.

V rokoch 1951 – 1952 sa náleziskom v Šoldove zaoberal tím vedený českým architektom Alfrédom Pifflo. Výsledky tohto výskumu boli následne publikované v časopise Příroda a spoločnosť.

Archeológom sa vtedy podarilo odkryť zvyšky murovaných základov kostola, bola preskúmaná časť cintorína pri kostole a našli sa tu zvyšky dvoch sídliskových objektov s keramickým materiálom zo 14. storočia a z novoveku. Pifflov výskumu tiež odhalil i ďalšie vzácne predmety: kamenný kríž s rozšírenými ramenami, kostenú hracu kocku a stredoveké mince. Spomenutý kríž nesie stopy románskej architektúry, na základe čoho je možné datovať vznik Šoldova do obdobia medzi 11. až 13. storočím.

Čo sa týka ľudských kostrových pozostatkov z cintorína, niektoré zaujali svojou dĺžkou okolo dvoch metrov (v knihe o Štrbe z roku 1979 je dokonca uvedené, že Šoldovčania merali až 220 cm). Pre porovnanie, podľa profesora Richarda Steckela z univerzity v Ohio, ktorý skúmal stredoveké pohrebiská, ľudia v tých časoch priemerne dosahovali vzrast okolo 175 cm. Zaujímavosťou je, že nebožtíci neboli pochovaní v drevených rakvách, ako to počas stredoveku bývalo bežné, ale boli iba voľne uložení do hrobových jám.

Na kostrách Šoldovčanov sa tiež našli čierne organické zvyšky, zrejme pozostatky plátna či ovínadiel. Piffľ preto predpokladal,



Kamenný pamätník od akademického maliara Michala Trembáča

že mŕtvych tu pochovávali vo vreciach. Po Pifflovi tu prieskumy uskutočnil aj František Javorský z Archeologického ústavu SAV v rokoch 1984 a 1987.

Nateraz posledné dva výskumy Šoldova boli realizované v rokoch 2013 a 2015 na náklady Archeologického ústavu SAV Nitry, vedenia obce Štrba, Ministerstva kultúry SR a s výdatnou pomocou dobrovoľníkov. Miesto však bolo v prvom rade nutné očistiť od hustej vegetácie a odpadkov. Boli odkryté časti murív kostola a zistilo sa, že jeho celková dĺžka bola takmer 23 m a šírka 10 m. Chrám bol pravdepodobne vystavaný v dvoch etapách, pričom v rámci druhej etapy mu bola pristavaná veža.

Počas vykopávok tiež bolo preskúmaných 26 hrobov. Chladné a vlhké podnebie dostatočne zachovalo kostry, vďaka čomu sa podarilo vyvrátiť legendu o miestnych obroch. Dlhé a masívne stehnové kosti síce poukázali na prítomnosť robustne vyvinutých Šoldovčanov, väčšina ľudských pozostatkov však dokazuje, že tunajší obyvatelia boli skôr bežnej postavy.

V hroboch sa tiež našli jednoduché železné opaskové pracky a mince. Tie boli objavené aj na mnohých iných stredovekých kresťanských cintorínoch v Uhorsku. Ich používanie pri pohreboch súvisí s gréckou mytológiou. Mali slúžiť ako platidlo pre prievozníka Chárona, ktorý zosnulých prevážal cez posvätnú rieku Styx do podsvetia. Nájdene tu boli uhorské mince Ľudovíta I., Žigmunda Luxemburského, Karla Róberta, Márie z Anjou, Jána Hunyadiho, Ladislava V., Mateja Korvína, ale i poľského kráľa Kazimíra IV. Jagelovského a zatiaľ najstaršou mincou z lokality je poldenár Ondreja III. (vládol v rokoch 1290 – 1301). Prekvapivým zistením bolo, že viaceré mince z 15. storočia boli falošné.

Výskum tiež odhalil, že dedina, teda prinajmenšom jej časť, bola vypálená. Dokazuje to komplexné odkrytie objektu číslo 1 – domu, ktorý zanikol po požiari v druhej polovici pätnásteho



Hroby číslo 2 a 6



Replika kamenného románskeho kríža

storočia. V rokoch 2013 a 2015 tu tiež boli nájdene železné klince, fragmenty nožov, stavebné kovania, podkovy, knižné kovania či železné hroty do kuše.

Medzi najvýznamnejšie nálezy posledného archeologického výskumu v Šoldove možno zaradiť kamennú krstiteľnicu, pôvodne osemhrannú, objavenú v prepálenej priehlbine na okraji vnútornej priekopy a viaceré architektonické časti kostola. Zachovali sa aj trámy s vysekanými otvormi, šindle, štiepky, spálené zrnká obilia a dva kusy koženej obuvi.

Prehodnotený bol aj starší nález kamenného kríža, o ktorom sa pôvodne predpokladalo, že bol osadený na streche kostola. Vzhľadom k jeho masívnym rozmerom a neopracovanej spodnej časti vznikla teória, že označoval vstup do miestneho cintorína. Prieskumom taktiež bolo doložené využitie vykopanej hliny z priekop na vybudovanie dvojitého valového opevnenia.

Výskum taktiež potvrdil, že už počas praveku (pravdepodobne v období mladšej doby kamennej až po dobu bronzovú, t. j. 5700 – 2000 p. n. l.) sa po tomto území pohybovali ľudia. Túto skutočnosť dokazujú nálezy štiepaných kamenných nástrojov, na ktoré upozorňoval ešte v päťdesiatych rokoch minulého storočia Alfréd Piffľ, keď tu objavil hrotitú mikročepieľku z mliečneho silicitu.

Zánik stredovekej dediny Šoldov zrejme súvisí s tunajšou prítomnosťou bratríckych vojsk v druhej polovici 15. storočia. Bratrci tiež boli známi falšovaním peňazí a výstavbou dvojítych priekop okolo kostolov. Ich pôsobenie na Slovensku skončilo v roku 1467, keď boli porazení vojskami Mateja Korvína pri Veľkých Kostoľanoch. Nálezy keramických materiálov z novoveku však dokazujú, že ľudia pravdepodobne obývali Šoldov aj v neskorších časoch.

Pripravil Pavol Ičo



Hrob číslo 4

Najväčší parížsky cintorín Père Lachaise

Tu odpočíva najznámejšia francúzska šansonierka Édith Piaf

Jedným z najznámejších pietnych miest sveta je najväčší parížsky cintorín Père Lachaise, kde sú pochované desiatky významných osobností z mnohých oblastí ľudskej činnosti. Medzi najnavštevovanejšie hrobové miesta patrí náhrobník obľúbenej francúzskej šansonierky Édith Piaf, na ktoré sme sa boli osobne pozrieť.

Historický cintorín Père Lachaise je najväčšie parížske pohrebisko s rozlohou 43,93 hektárov, ktoré sa nachádza vo východnej časti mesta v 20. obvode. Na tento jeden z najznámejších cintorínov sveta sa dá dostať priamo linkou metra číslo 2, alebo 3 na zastávku Père Lachaise. Pohrebisko nesie meno podľa kňaza Francois d'Aix de Lachaise, z ktorého záhrady bol cintorín zriadený.

Pohrebisko bolo dňa 26. júna 1993 vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku. Nachádza sa tu približne 70 000 hrobov a rastie tu asi 5 300 stromov. Nájsť preto hrobové miesto významnej osobnosti vôbec nebolo jednoduché napriek tomu, že správca poskytuje v informačnej kancelárii informačný letáčik s mapkou pohrebiska, na ktorom sú zvýraznené významné hrobové miesta, vrátane údajov o oddeleniach, respektíve čísla hrobov.

My sme sa rozhodli nájsť hrobové miesto Édith Piaf, ktorá odpočíva v rodinnom hrobe. Historický cintorín Père Lachaise je vo svahovom teréne a hrob Édith Piaf sa nachádza v oddelení 97 v najvyššej časti cintorína. Z hlavného vchodu sa do tejto časti pohrebiska dostanete približne za pol hodinku, a potom je potrebné ešte pomník Édith Piaf hľadať, nakoľko sa nenachádza na kraji, ako by niekto čakal, a taktiež nie je výrazne iný ako ostatné hroby. Ale vidieť osobne pomník Édith Piaf stojí zato.

Édith Piaf

Édith Piaf sa narodila 19. decembra 1915 v Paríži pod vlastným menom Édith Giovanna Gassion. Táto svetoznáma a obľúbená francúzska šansonierka bola známa aj pod pseudonymom Vrabčák (La Môme Piaf). Francúzsku národnú ikonu z nej nakoniec spravil umelecký prístup, ktorý odrážal praktické skúsenosti zo života, ktoré sama prežila, alebo vnútorné pomery, v ktorých sa práve nachádzala. Svetovú popularitu jej priniesli šansóny ako La vie en rose (Ružový život), L'hymne à l'amour (Óda na lásku), Milord a Non, je ne regrette rien (Ničoho neľutujem).



Édith Piaf odpočíva v rodinnom hrobe. Kvôli jej pseudonymu pod ktorým ju poznala aj verejnosť, sa jej prezývka Piaf objavila na mramore

Cesta k smrti

Jej životnou láskou bol ženatý boxer Marcel Cerdan, ktorý zomrel pri leteckej nehode v októbri 1949 počas letu z Paríža do New Yorku, kde sa s ním Édith mala stretnúť. Ich milostný pomer obletel celý svet a zaplnil titulné stránky novín. V roku 1951 sa Piaf zranila pri automobilovej dopravnej nehode spolu s Charlesom Aznavourom. Zlomila si dve rebrá a ruku a potom mala veľké problémy sa dostať zo závislosti od morfinu a alkoholu.

Ďalšie dve, takmer smrteľné autonehody, ktoré prežila, situáciu iba zhoršili. Spevák Jacques Pills ju trikrát vzal na liečenie závislosti, ale bez žiadneho výsledku. Piaf sa vydala za speváka Jacquesa Pillsa v roku 1952 (za družičku im išla Marlene Dietrichová) a rozviedla sa s ním o štyri roky neskôr. V roku 1962 si vzala dvadsaťšesťročného gréckeho kaderníka Théa Sarapa, ktorý sa stal spevákom a hercom. Speváčka zomrela na rakovinu pečene 10. októbra 1963 v Plascassier u Grasse vo veku 47 rokov.

Ďalšie významné osobnosti

Na cintoríne Père Lachaise sú pochované desiatky významných osobností z mnohých oblastí ľudskej činnosti. Cintorín priťahuje veľkú pozornosť návštevníkov a je svojim spôsobom turistickou atrakciou.

- básnik a bájkar Jean de La Fontaine (1621 - 1695), oddelenie 25
- spisovateľ a dramatik Molière (1622 – 1673), oddelenie 25
- spisovateľ Honoré de Balzac (1799 – 1850), oddelenie 48
- filozof Auguste Comte (1798 – 1857), oddelenie 17
- bankár James de Rothschild (1792 – 1868), oddelenie 7
- skladateľ Fryderyk Chopin (1810 – 1849), oddelenie 11
- spisovateľ a dramatik Oscar Wilde (1854 – 1900), oddelenie 89
- politik Édouard Daladier (1884 – 1970), oddelenie 72

Marcel Lincényi, fotografie autor



Mená ďalších príslušníkov rodiny už návštevníkom veľa nehovorí. Chodia sem kvôli nezabudnuteľnej Édith



Pohrebníctvo Ecker používa spomienkové stránky

”

V mesiaci január 2017 sme vďaka spomienkovým stránkam zvýšili návštevnosť našej webstránky o 7 440 návštevníkov. Zákazníci našej pohrebnej služby si na spomienkové stránky zvykli a veľmi si ich pochvalujú.

Vladimír Ecker, majiteľ Pohrebníctva Ecker.

Viac informácií o spomienkových stránkach nájdete na webstránke www.pohrebnictvo-ecker.sk alebo napíšte na martin@adstate.com.



Slováci nechcú zomierať sami, ale v kruhu rodiny, ukázal prieskum



Na Slovensku zomiera ročne približne 52-tisíc ľudí. Väčšina z nich (64 %) umiera v nemocnici alebo inom sociálnom zariadení, nezriedka osamote. Pritom 79 % Slovákov si želá, aby koniec svojho života prežili doma, v kruhu blízkych, dôstojne a s úctou. Ukázal to vlnajší prieskum, ktorý vznikol v spolupráci s neziskovou organizáciou Viaticus a agentúrou STEM/MARK, ktorý sa zameriaval na otázky týkajúce sa vnímania umierania a konca života.

Štúdia prebehla na reprezentatívnej vzorke populácie Slovenska (811 respondentov) vo veku 18 – 65 rokov, a súčasne na vzorke lekárov (426) a sestier (111). Aká je teda naša predstava o umieraní a starostlivosti o nevyliciteľne chorých? Tu sú hlavné zistenia.

Existujú predstavy, ako by sme chceli umierať

Ľudia by chceli umierať doma v kruhu svojich blízkych (79 %), nechcú umierať sami a chcú sa rozlúčiť so svojou rodinou, či partnerom. Ale zároveň by v posledných chvíľach nechceli byť nikomu z rodiny na obtiaž alebo byť na niekom závislí. Pod pojmom dôstojné a dobré umieranie si väčšina populácie predstavuje úmrtie v spánku, bezbolestne, rýchlo a s rešpektom a s blízkymi ľuďmi, zrejme preto, že práve zo straty dôstojnosti či sebaistočnosti a z bolesti majú ľudia pri umieraní najväčšie obavy. Zrejme aj preto by ľudia nechceli umierať v liečebni pre dlhodobu chorých (54 %).

Za určitých podmienok sa možno postarať o zomierajúceho

Väčšina ľudí je presvedčená, že za určitých podmienok je možné starať sa o nevyliciteľne chorého/ umierajúceho doma (76 %), a že domáca starostlivosť s podporou profesionálov je v tejto situácii to najlepšie. Zároveň to však považujú za finančne, psychicky a fyzicky náročné pre seba i zvyšok rodiny. Významne teda nezavrhnú ani nemocničnú starostlivosť (54 %). Potenciálni ošetrojúci by ocenili poradenstvo v sociálnej administratíve, asistenciu sestry a lekára počas dňa, možnosť občasného zastúpenia, ktoré by využili k odpočinku.

Realizáciu predstáv o vlastnom úmrtí ľudia odkladajú

Väčšina ľudí by pred smrťou chcela mať vyriešené finančné otázky, chcela by byť na smrť pripravená a mať možnosť rozhodovať o liečbe, ktorú chcú či nechcú dostávať. Ale konkrétne opatrenia pre prípad vlastného úmrtia začínajú riešiť až vo chvíľach, keď je to nevyhnutnosť. Teda, keď prídu vážne zdravotné

komplikácie (choroba či úraz), alebo vo vyššom veku, zhruba po 60. roku života. Za najdôležitejšie opatrenia pre prípad vlastného úmrtia pokladajú ľudia práve finančné zabezpečenie rodiny (62 %) a spísanie poslednej vôle (58 %). Súpis želaní o liečbe, ktorú by chceli dostávať alebo nedostávať na konci života, by zvažovalo 19 % respondentov.

Smrť nie je téma, o ktorej by sme vedeli hovoriť

O smrti a umieraní sa mnoho nehovorí, ešte menej na spoločenskej, než na individuálnej úrovni. O svojich prianiach či predstavách ohľadom starostlivosti na sklonku života s niekým



Jan Werich:

„Smrť si z vás urobí balíček. Pripraví si vás. Odrazu je nežná a milosrdná, pretože vám vezme pamäť a fantáziu. Príde za vami žena, deti a vy si vravíte: To sú zaujímavé osoby. Nepoznám ich odniekiaľ?“

Joseph Addison:

„Vedomie, že sme milovaní zmierňuje ťažké chvíle lúčenia. Posledné zбоhom dokonca stráca všetku horkosť, ak je v ňom ešte počuť ozvenu lásky.“

Steve Jobs:

„Vedieť o tom, že budem čoskoro mŕtvy, je tá najdôležitejšia vec v mojom živote, ktorá mi pomohla spraviť veľké rozhodnutia. Mať na pamäti, že zomriete, je ten najlepší spôsob ako sa vyhnúť obavám, že máte čo stratiť.“

blízkym hovorila polovica respondentov. O túto tému sa ľudia začínajú zaujímať, hovoriť o nej, až keď majú za sebou hlbšiu osobnú skúsenosť, teda skúsenosť so starostlivosťou o umierajúceho (či už v domácom alebo inom prostredí), alebo prežívajú vlastné chronické choroby, prípadne majú vyšší vek (60 až 65 rokov). O prípravách na smrť a umieraní ľudia nehovoria, pretože im smrť pripadá ešte ďaleko, nechcú ju privolať, ale aj preto, že nechcú svoje okolie desiť. To zvlášť platí u ľudí vo veku 60 až 65 rokov. Navyše, sami zdravotníci priznávajú, že hovoriť s pacientom o smrti je im nepríjemné (74 %).

Predstavy o komunikácii vážnej správy sa príliš nezhodujú

O oznamovaní zlej správy majú zdravotníci a populácia pomerne odlišné predstavy. Prevažná väčšina respondentov by chcela poznať pravdu o svojom zdravotnom stave (84 %), oproti tomu 70 % zdravotníkov si myslí, že časť nevyliciteľne chorých pacientov zlú správu počuť ani nechce. Ľudia väčšinou tvrdia, že by si pravdu chceli vypočuť ako prví a sami (61 %), to si ale myslí len 40 % zdravotníkov. Ďalších 33 % zdravotníkov preferuje oznámenie zlej správy najprv rodine a až potom pacientovi.

Zdravotníci aj bežná populácia sa však zhodujú v tom, že lekári nemajú na vážny rozhovor s pacientom a rodinou čas, ale mali by si ho urobiť. Obe skupiny respondentov odhadujú, že oznámenie zlej správy trvá zhruba 11 až 15 minút, pričom ideálne by bolo túto dobu predĺžiť zhruba na dvojnásobok, na približne 24 až 30 minút. Zdravotníci by oznámeniu zlej správy v ideálnom prípade venovali dokonca viac času (30 minút) ako populácia (15 až 24 minút). Väčšina zdravotníkov tiež súhlasí s prítomnosťou rodiny pri umieraní príbuzného. Problémom je, že oznámenie zlej správy teraz prebieha poväčšine v ordinácii lekára, prípadne pri lôžku chorého, zdravotníci by však preferovali viac súkromia a pokoja, napríklad v podobe civilnej miestnosti. Sami zdravotníci tiež deklarujú, že v nemocniciach chýba pre vážny rozhovor súkromie.

Starostlivosť o umierajúcich je náročná pre všetkých

Podľa zdravotníkov starostlivosť o zomierajúcich pacientov v dnešnej dobe pripadá hlavne na zdravotné sestry, eventuálne ide o spoluprácu sestier, rodiny a lekára. V ideálnom prípade by ale starostlivosť mala čo najviac spočívať na všetkých rovnakou mierou. Zdravotníci by všeobecne privítali výraznejšie zapojenie rodiny pri starostlivosti o umierajúcich pacientov. Existujú

však aj iné úskalia. Takmer 4/5 zdravotníkov súhlasí s tým, že starať sa o umierajúceho je dlhodobé trápenie pre obe strany. Mnohí lekári tiež vedia o situáciách, kedy pacient čaká na smrť ako na vyslobodenie. Bežní respondenti i zdravotníci sa zhodnú v tom, že život v určitej situácii už nemá zmysel ďalej umelo predlžovať (približne 7 z 10).

Rozvoj paliatívnych služieb by priniesol uľahčenie

Pojem paliatívnej starostlivosti je pre 3/4 bežnej populácie v podstate neznámy. Zdravotníci naopak s týmto pojmom problém nemajú. Najčastejšie ho vnímajú ako komplexnú starostlivosť o nevyliciteľne chorého pacienta i jeho rodinu. Teda ako zdravotnú, duševnú, duchovnú a sociálnu podporu, alebo ako liečbu, ktorá síce nesmeruje k vyliečeniu, ale smeruje k zachovaniu kvality života. O význame úzkej tímovej spolupráce pri starostlivosti o nevyliciteľne chorých zdravotníci vôbec nepochybujú. Taktiež je veľmi pozitívne vnímaný aj prínos paliatívneho tímu pre prácu lekárov. V paliatívnom tíme by okrem lekára a zdravotnej sestry rozhodne nemal chýbať psychológ, prípadne duchovný, čo záleží na rozhodnutí pacienta, a tiež rodinný príslušník, či blízky priateľ.

Pripravila Zuzana Voštenáková, foto pixabay



Nie je to tak dávno, čo sa zomieralo zväčša doma. Rodina sa starala o svojho člena do posledných chvíľ. Priprava na odchod pomáhala zomierajúcemu zmieriť sa s tým, čo ho, podobne ako jeho predchodcov čaká. Blízkej rodine táto predĺžená odobierka tiež pomáhala vyrovnať sa so stratou milovanej osoby. Foto poskytla Margita Jágerová.

Motorkári, spomaľte!

V minulom roku na cestách zomrelo dvanásť motocyklistov

Počas slnečných dní je na cestách omnoho viac motorkárov, ako po iné dni. V roku 2016 boli motocyklisti účastníkmi 583 dopravných nehôd, pričom z toho oni zavinili 350 nehôd. Len v minulom roku zomrelo na cestách dvanásť motorkárov. O vývoji dopravných nehôd motocyklistov, ale aj prevencii pred nimi sme sa rozprávali s hovorkyňou Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky mjr. Ing. Denisou Baloghovou.

Bude polícia aj počas tejto letnej sezóny vykonávať viac dopravnobezpečnostných akcií s cieľom znižovania následkov na životoch a zdraví?

Tak ako každý rok, aj počas blížiacej sa letnej turistickej sezóny bude Policajný zbor pripravovať represívne, ale aj preventívne akcie zamerané na všetkých účastníkov cestnej premávky s cieľom znižovať následky pri dopravných nehodách. S cieľom ochrániť čo najviac účastníkov ciest a prispieť k ich bezpečnosti, policajti v každom kraji na celom Slovensku zvýšia dohľad aj nad motocyklistami. Keďže sezóna dvojkolesových mašín je už, zdá sa, v plnom prúde, policajným kontrolám sa nevyhnú ani oni.

Načo všetko by mal dbať motorkár vtedy, keď sa chystá ísť s motocyklom na cestnú komunikáciu?

Každý rok v tomto období polícia vyzýva účastníkov cestnej premávky k mimoriadnej obozretnosti. Na cestách pribúdajú motorkári, cyklisti, korčuľari aj mnohí iní. Teraz je však

potrebné poučiť motocyklistov, pretože, ako sa zdá, vyraziť na cesty je pre nich nebezpečné. Motocyklisti si už konečne musia uvedomiť, že patria k najzraniteľnejším účastníkom cestnej premávky. Ak sa zrazia s motorovým vozidlom alebo s pevnou prekážkou, v drvivej väčšine končia smrťou alebo ťažkým zranením s trvalými následkami. Život je vzácnejší ako chvíľka predvážania sa riskantnými manévrami, jazdou na jednom kolese, či iných kúskoch, ktoré nepatria na cesty. Nie je na mieste preceňovať svoje schopnosti a podceňovať riziká rýchlej jazdy. Jazda na motocykli má úplne iné parametre ako jazda napr. osobnými motorovými vozidlami. Štyri kolesá sú vždy viac ako dve.

Vodiči motorových vozidiel by si mali uvedomiť a počítať s tým, že už pribúdajú na cesty aj jazdci na dvojkolesových mašinách. Keďže odhadnúť rýchlosť motoriek je pre ich menšie rozmery ťažšie, o to dôležitejšie je častejšie sledovanie spätných zrkadiel a situácie okolo auta.

Motorkári si musia uvedomiť obrovskú zodpovednosť. Síce je pocit voľnosti a eufórie počas jazdy na dvoch kolesách na nezapltenie, ale o to bolestivejšie a tragickejšie môžu byť následky pádu. Treba myslieť aj na to, že na cestách sa ešte stále nachádzajú kamienky po zimnej údržbe, na ktorých hrozí vysoké riziko šmyku. Slnečné počasie láka motocyklistov na cesty, ale tie sú ešte na mnohých miestach studené a správanie motocykla na takejto ceste je podstatne iné, ako na cestách v lete. Preto by sa mali v záujme vlastnej bezpečnosti vyvarovať nebezpečnej jazde, porušovaniu dopravných predpisov, a taktiež by si mali uvedomiť, že vodiči ostatných motorových vozidiel nie vždy predvídajú ich porušovanie pravidiel cestnej premávky.

Vodič, alebo spolujazdec na motorke má výrazne menšie množstvo ochranných bezpečnostných prvkov, a práve preto je číre bláznovstvo nepoužívať ani to malé množstvo, ktoré ho môže ochrániť, teda počas jazdy používať na hlave riadne upevnenú ochrannú prilbu určenú pre motocyklistov.

Vhodné oblečenie s reflexnými prvkami, pevná obuv a rukavice sú nutnosťou. Avšak ani sebe lepšia výbava nie je zárukou bezpečného návratu, pokiaľ motocyklista vedie svoj motocykel riskantne.

Nehodám motocyklistov môžu predchádzať nielen samotní motorkári bezpečnou jazdou, ale aj vodiči vyššou opatrnosťou počas jazdy. Ako by mali jazdiť motocyklisti, aby predchádzali dopravným nehodám?

Motocyklisti by si mali uvedomiť, že patria k najzraniteľnejším účastníkom cestnej premávky a prípadný stret s motorovým vozidlom alebo s pevnou prekážkou končí vo väčšine prípadov smrťou alebo ťažkým zranením motocyklistu. Nemali by preceňovať svoje schopnosti a nepodceňovať riziká rýchlej jazdy. Jazda na motocykli má úplne iné parametre ako jazda napr. osobnými motorovými vozidlami. Kým automobil je vybavený vysokou pasívnou bezpečnosťou (airbagy, pásy, deformácie zóny), motocykel nemá takmer žiadnu pasívnu bezpečnosť (v súčasnosti aj tu dochádza k prudkému vývoju a k zlepšeniu podmienok (airbagové vesty, airbagy skryté nad nádržou motocykla, chrbticový chrániče, prilby, ochranný odev a pod.).

Ďalším faktorom pôsiacim na nehodovosť motocyklistov je stav vozovky. Motocykel je podstatne citlivejší na povrch komunikácie, ale aj spôsob vedenia. Akákoľvek prekvapivá odlišnosť, napríklad nepredvídateľne prudšia zákruta, prekážka za neprehľadným úsekom cesty a pod. má vysoký vplyv na schopnosť vodiča predvídať a prispôbovať svoju jazdu.

Vodiči ostatných motorových vozidiel by si mali predovšetkým uvedomiť, že:

- motocyklisti jazdia veľmi často vyššou ako povolenou rýchlosťou,
- často predchádzajú motorové vozidlá ako sprava, tak aj zľava, preto je dôležité upozorniť motocyklistov na striktné dodržiavanie pravidiel cestnej premávky hlavne pri prejazde križovatiek, alebo pri zaradovaní sa do radu vozidiel čakajúcich na prejazd križovatkou,
- motocyklistov je možné ľahko prehliadnuť, preto okrem ochranných bezpečnostných prvkov je dôležité používať vhodné oblečenie s výraznými reflexnými plochami, pri predchádzaní motocyklistov je potrebné dodržiavať bezpečný

odstup a samozrejme nezabudnúť na vzájomnú toleranciu medzi motocyklistami a ostatnými vodičmi motorových vozidiel v cestnej premávke.



Dňa 21.03.2017 o 18.19 hod. v Bratislave na Popradskej ulici došlo k dopravnej nehode medzi motorovým vozidlom zn. Mazda 626, ktoré viedol 33 ročný vodič, motocyklom zn. Kawasaki ZR800, ktorý viedol 36 ročný vodič a motorovým vozidlom zn. Škoda Fabia, ktoré viedol 31 ročný vodič. Vodič vozidla zn. Mazda 626 sa z doposiaľ presne nezistených príčin pri prechádzaní z pravého jazdného pruhu do ľavého jazdného pruhu zrazil s motocyklom, pričom po náraze bol motocykel aj s vodičom odrazený do vozidla zn. Škoda Fabia jazdiaceho tým istým smerom v ľavom jazdnom pruhu. Motocyklista utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol. (KDI KR PZ Bratislava)



Dňa 16.03.2017 o 12.20 hod. v obci Beckov, okr. Nové Mesto nad Váhom, na ceste č. II/507 došlo k dopravnej nehode terénneho motocykla zn. Aprilia 125 RX, bez evidenčného čísla, ktoré viedol 36 ročný vodič. Utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol. (KDI KR PZ Trenčín)



Dňa 01.04.2017 o 17.32 hod. v Dunajskej Strede na Gabčíkovej ceste č. II/507 došlo k dopravnej nehode medzi motorovým vozidlom zn. Škoda Fabia, ktoré viedol 26 ročný vodič a motocyklom zn. Honda VFR 800F, ktorý viedol 38 ročný vodič. Vodič vozidla zn. Škoda Fabia na rovnom úseku cesty začal odbočovať mimo cestu vľavo, pričom nedal prednosť v jazde oproti idúcemu motocyklu, čím došlo k zrážke. Motocyklista utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol. Jeho 36 ročná spolujazdkyňa utrpela ťažké zranenia. (KDI KR PZ Trnava)

Pri koľkých dopravných nehodách bol prítomný motocykel v roku 2016 a pri koľkých v tomto roku?

V roku 2016 boli motocyklisti účastníkmi 583 dopravných nehôd, zavinili 350 dopravných nehôd. Za 4 mesiace roka 2017 boli motocyklisti účastníkmi pri 68 dopravných nehodách, pričom z uvedeného počtu zavinili 46 dopravných nehôd.

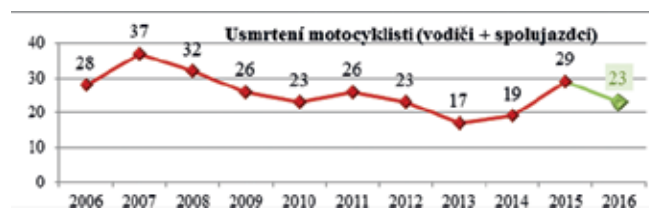
DN zavinené motocyklistami za 4 mesiace roka 2017 podľa územného okresu

Počet dopravných nehôd

Územný okres

Senica - 4
Bratislava II. - 3
Bratislava V. - 3
Senec - 2
Nové Mesto nad Váhom - 2
Prievidza - 2
Levice - 2
Košice okolie - 2
Trenčín - 2

Odpoveď na otázku, aký je vývoj dopravných nehôd motocyklistov s ohľadom na ostatné roky, či má stúpajúcu či klesajúcu tendenciu prináša nasledujúci graf:



Dá sa povedať v ktorých krajoch, respektíve okresoch je najvyššia nehodovosť motorkárov?

Desať najpočetnejších okresov podľa počtu dopravných nehôd zavinených motocyklistami v roku 2016

Počet dopravných nehôd zavinených motocyklistami

Územný okres

1. Nitra - 20
2. Košice - 18
3. Prievidza - 12
4. Nové Zámky - 11
5. Liptovský Mikuláš - 11
6. Košice – okolie - 11
7. Bratislava III. - 9
8. Malacky - 9
9. Pezinok - 9
10. Žilina - 9

Dá sa povedať vo všeobecnosti, v akých prípadoch dochádza najčastejšie k dopravným nehodám motorkárov?

Hlavné príčiny dopravných nehôd zavinených motocyklistami v roku 2016

Hlavné príčiny dopravných nehôd zavinených motocyklistami v roku 2016

Počet dopravných nehôd

nedovolená rýchlosť jazdy - 128
porušenie povinnosti vodiča - 100
nedodržanie vzdialenosti medzi vozidlami - 29
porušenie povinnosti účastníka cestnej premávky - 24
nesprávne predchádzanie - 23
nesprávny spôsob jazdy - 18
nesprávna jazda cez križovatku - 12
nesprávne odbočovanie - 5

V koľkých prípadoch dopravných nehôd motocyklistov bol prítomný alkohol?

V roku 2016 bola u vinníka motocyklistu zistená prítomnosť alkoholu pri 30 dopravných nehodách. Za 4 mesiace roka 2017 bola u vinníka motocyklistu zistená prítomnosť alkoholu pri 7 dopravných nehodách.

Zrážka motocykla s automobilom sa nezriedka končí smrťou. V koľkých prípadoch došlo v minulom roku a v tomto roku k smrti motorkára priamo na ceste?

V roku 2016 bolo zavinených motocyklistom s jeho usmrtením podľa druhu zrážky (s idúcim, zaparkovaným vozidlom) 5 dopravných nehôd. Za 4 mesiace roka 2017 bola zavinená motocyklistom s jeho usmrtením podľa druhu zrážky (s idúcim, zaparkovaným vozidlom) 1 dopravná nehoda.

Pri ukazovateli podľa druhu zrážky je však najviac dopravných nehôd zavinených motocyklistami s ich usmrtením pri zrážke s pevnou prekážkou (napr. zvodidlo, múr, strom atď.) alebo pri páde na cestu či mimo nej, kedy v roku 2016 takto došlo k 7 smrteľným dopravným nehodám.

Marcel Lincényi, foto archív Prezídia Policajného zboru MV SR a Pavel Ondera



2.4.2017 v katastri obce Prievaly zomrela 29 ročná motocyklistka

POHREBNÉ POISTENIE

- ✓ bez skúmania zdravotného stavu
- ✓ rýchle vyplatenie prostriedkov
- ✓ vyplatenie bez dedičského konania
- ✓ oslobodenie od dane z príjmov

www.pss.sk

PRVÁ STAVEBNÁ
SPORITELŇA
POIŠŤOVŇA
SLOVENSKEJ SPORITELNE
VIENNA INSURANCE GROUP

Beatrix Kállayová
0908 948 608

E-mail: beatrix.kallayova@fopss.sk
Kancelária obchodných zástupcov Prvej stavebnej sporiteľne
Kazanská 23
821 06 Bratislava



Pri cezhraničných prevozoch treba dodržiavať zákon

V rámci štátov skupiny V4 sa dlhodobo usilujeme o aktívnu spoluprácu v oblasti poskytovania pohrebných služieb. Na mnohých stretnutiach zaznievajú návrhy na riešenie problémov, ktoré vznikajú v tých situáciách, kedy dochádza k prieniku poskytovania služieb zákazníkovi v rámci dvoch susediacich štátov. Ide najmä o medzinárodné prevozy, kde je spolupráca nevyhnutná. V našich krajinách neplatia tie isté zákony, ale jak jedna, tak aj druhá strana musí dodržiavať zákon platiaci na území, na ktorom sa práve pohybuje.

Na medzinárodnej konferencii v Trenčíne, ktorá bola súčasťou výstavy Slovak Funeral, už v roku 2014 odznali konkrétne príklady, kde pri cezhraničných prevozoch vyvstávajú problémy kvôli neznalosti platných zákonov. Ako povedal predseda SAPaKS Ladislav Stríž: „Vzájomná informovanosť a zosúladenie platnej legislatívy je cesta, ktorou sa musíme uberať. Tento krok za nás nemôžu urobiť žiadne organizácie na poli pohrebníctva v Európe, toto si musíme urobiť sami, až potom je reálna šanca stať sa akceptovateľným subjektom pre všetky už dávno fungujúce organizácie EÚ.“

Pohrebné vozidlá

Prevoz tiel zosnulých v rámci EÚ definuje Dohoda o prevoze tiel zosnulých osôb zaradená do série európskych dohôd pod



Vozidlo so zabudovaným chladiacim zariadením úložného priestoru

číslo 80 platná v SR od 19. 2. 1996 a Medzinárodný dohovor o prevoze tiel mŕtvych osôb zo dňa 10. 2. 1937 v Berlíne, platný v SR od roku 1993.

Okrem týchto dohôd spresňuje používanie pohrebných vozidiel na Slovensku Zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve. Ak sa teda na našom území pohybuje vozidlo prevážajúce telesné pozostatky/ostatky, musí spĺňať technické parametre uvedené práve v tomto zákone, konkrétne v paragrafe 6.

§ 6 (1) Ľudské pozostatky alebo ľudské ostatky sa môžu prepravovať po pozemných komunikáciách len vo vozidle na tento účel vyrobenom alebo vo vozidle na tento účel upravenom podľa odseku (2).

Tieto podmienky výroby alebo úpravy sa definujú v Zákone 725/2004 Z. z. a v Zákone 548/2007 Z. z., ktorý dopĺňa a mení Zákon 725/2004 Z. z. Pre vozidlá registrované v inom štáte platí, že definíciu „Pohrebné vozidlo“ musia mať uvedenú v technickom preukaze.

(2) Vozidlo, ktoré je upravené na prepravu ľudských pozostatkov alebo ľudských ostatkov po pozemných komunikáciách, musí byť vybavené chladiacim zariadením, ktoré musí byť schopné dlhodobo udržať ložný priestor pri teplote do 8° C. Ložný priestor musí mať osvetlenie a musí byť vybavený úchytkami potrebnými na upevnenie rakvy alebo transportného vaku; priestor určený pre posádku musí byť oddelený od ložného priestoru utesnenou prepážkou.

Tieto podmienky zväčša neplatia takto komplexne v iných štátoch V4. Na území Slovenska sú však podmienkou prepravy a ich porušenie môže byť sankcionované.

(6) Účel využívania vozidla a jeho vybavenie chladiacim zariadením musí byť vyznačený v osvedčení o evidencii a v technickom osvedčení vozidla.

(7) Na vozidlo, ktoré je určené na miestnu prepravu ľudských pozostatkov alebo ľudských ostatkov, sa nevzťahujú ustanovenia odsekov 1 až 6.



Netradičné spôsoby prepravy na cintoríne - motorka so sajdkou

Toto sa vzťahuje na vozidlá, pohybujúce sa na miestnych komunikáciách (pri prevoze rakvy k Domu smútku alebo na miesto uloženia na cintoríne), tu sa môže použiť dopravný prostriedok podľa želania objednávateľa obradu (mechanický vozík, automobil s otvoreným úložným priestorom, koč ťahaný koňmi a pod)

Možné sankcie definuje Zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v paragrafe 33 Iné správne delikty

§ 33 (9) Správneho deliktu na úseku pohrebníctva sa dopustí fyzická osoba – podnikateľ a právnická osoba, ktorá prepravuje ľudské pozostatky a ľudské ostatky po pozemných komunikáciách v rozpore s § 6 ods. 1 až 6 a § 7 ods. 1.

Paragraf 7 sa odvoláva na Medzinárodné dohody EÚ, ktoré



Bez chladiaceho zariadenia je preprava možná len v rámci rozlúčky

určujú spôsob uloženia ostatkov, prepravnú schránku i sprievodné doklady pri preprave, ktoré treba tiež dodržať.

(10) Regionálny úrad verejného zdravotníctva uloží pokutu od 300 eur do 5 000 eur za správne delikty podľa odseku 9.

Podmienky prevozu zosnulých po Slovensku a regionálny cezhraničný styk by sa mali zmeniť. Zhodli sa na tom zástupcovia profesijných organizácií i štátnych orgánov na pracovnom stretnutí, ktoré 27. apríla 2017 v Bratislave organizovala Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb. Do tej doby však platia ustanovenia zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve, preto ich treba dodržiavať.

Pripravil Pavel Ondera, foto archív autora

NOVÝ VEĽKOOBCHOD RAKIEV



THEMINK
veľkoobchod rakiev



RAKVY
URNY
DOPLNKY



www.themink.sk / themink@themink.sk / 0908 482 343



Rozhovor

M. Jajcaj: Pri príprave novely zákona budeme vychádzať aj z podnetov od zástupcov pohrebných služieb

Aktuálne platný zákon č. 131/2010 o pohrebníctve je účinný od roku 2011, no čoraz častejšie pribúdajú názory odborníkov z praxe, že je potrebná úprava zákona. Oslovili sme preto hlavného hygienika Slovenskej republiky Mgr. RNDr. MUDr. Jána Mikasa, PhD. o stanovisko Úradu verejného zdravotníctva SR k novej úprave legislatívy. Na naše otázky odpovedal vedúci Odboru hygieny životného prostredia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky Mgr. Michal Jajcaj.

Aktuálne platný zákon č. 131/2010 o pohrebníctve je účinný od roku 2011. V poslednom období pribúdajú názory odborníkov z praxe, že uplatňovanie legislatívy nerieši všetky situácie v pohrebníctve, pričom v niektorých prípadoch je veľmi zložitá vymožiteľnosť dodržiavania zákona. Aký je postoj Úradu verejného zdravotníctva SR k novej úprave legislatívy?

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky priebežne rokuje s dotknutými subjektmi o možných navrhovaných legislatívnych úpravách.

Kedy by bolo možné pristúpiť k úprave zmienenej legislatívy?

S legislatívnym procesom predpokladáme začať v priebehu roka 2017 s cieľom pripraviť návrh úpravy legislatívy s podporou zainteresovaných subjektov.

Ste skôr za novelu zákona, respektíve úplne nový zákon?

Predbežne prichádza do úvahy novela zákona.

Zástupcovia profesijných organizácií i štátnych orgánov sa na pracovnom stretnutí, ktoré 27. apríla 2017 v Bratislave organizovala Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb, zhodli na tom, že najčastejšie problémy v oblasti pohrebných a kremačných služieb sú nedostatočné vzdelávanie pracovníkov v oblasti pohrebníctva či nedodržiavanie pravidiel pri prevoze zosnulých. Na uvedenom pracovnom stretnutí sa zúčastnil aj zástupca ÚVZ SR. Ako ste vyhodnotili tieto pripomienky?

Väčšina prerokovaných problémov je nám ako orgánu dozoru na úseku pohrebníctva známa. K problematike nedostatočného vzdelávania pracovníkov je kompetentné sa vyjadriť Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Čo sa týka odbornej spôsobilosti a skúšok pred komisiou zriadenou na úradoch verejného zdravotníctva, zvažujeme návrh požiadavky na aktualizáciu odbornú prípravu ukončenú skúškami, a to opakovanú po každých piatich rokoch, ako aj návrh požiadavky na dvojročnú prax. Všetky návrhy budú, prirodzene, predmetom pripomienkového konania.

Úrad verejného zdravotníctva SR sa v procese prípravy novely zákona bude zaoberať aj problematikou prevozu zosnulých, pričom bude vychádzať aj z podnetov od zástupcov pohrebných služieb.

Zástupcovia profesijných organizácií sa okrem iného zhodli na tom, že najväčší problém v súčasnosti je vo vzdelávaní, pretože do praxe prichádzajú ľudia bez dostatočných vedomostí a praktických skúseností. Vzdelávacie strediská totiž dávajú certifikáty aj takým záujemcom, ktorí v oblasti pohrebníctva nemajú dostatok skúseností a nekvalitnými poskytovanými službami robia hanbu iným pohrebným službám. Komunikovali ste tento problém s Ministerstvom školstva, vedy, techniky a športu SR?

Ako je vyššie uvedené v bode 4.

Pohrebné služby sa sťažujú na nerovnaký prístup zákona ku všetkým pohrebným službám, keďže na trhu stále existujú aj také pohrebné služby, ktoré nedodržiavajú zákon, čo je diskriminačné pre poctivé pohrebné služby. Koľko kontrol vykoná ÚVZ SR v minulom roku a s akým výsledkom?

Zákon umožňuje poskytovanie pohrebných služieb s rozličným rozsahom služieb a tiež s ponukou služieb na základe dohody s ďalším podnikateľským subjektom. Ak sú známe prípady nedodržiavania zákona, sú individuálne riešené pri dozornej činnosti, so sankčným postihom. Kontroly prevádzok pohrebných služieb vykonávajú jednotlivé RÚVZ, a to pri uvádzaní priestorov do prevádzky a následne na základe vlastného plánu kontrolnej činnosti pri výkone dozoru, ako aj na základe podnetov verejnosti. Podľa čiastkových údajov uvedených vo výročných správach jednotlivých RÚVZ bolo v roku 2016 vykonaných v prevádzkach pohrebných služieb viac ako 110 výkonov v rámci kontrolnej činnosti. V rokoch 2014 – 2015 boli na základe usmernenia ÚVZ SR jednotlivými RÚVZ v SR vykonané navyše aj mimoriadne ciele kontroly v rámci dozoru na úseku pohrebníctva, pričom bolo skontrolovaných 279 (v roku 2014), resp. 331 (v roku 2015) prevádzok pohrebných služieb. Cielový dozor so zameraním na problematiku upravenú zákonom č. 131/2010 Z. z. bol zároveň vykonávaný aj u prevádzkovateľov krematórií, v zariadeniach sociálnych služieb a u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. V nariadení ciele kontroly v tejto oblasti plánuje ÚVZ SR pokračovať aj v ďalšom období.

SAPaKS dlhodobo upozorňuje na nekalé podnikanie doktorov, ktorí sú napojení na pohrebné služby, či už z vlastnej iniciatívy, alebo na podnet podnikavého subjektu pohrebných služieb. Je vôbec možné tento problém riešiť v legislatíve?

Orgán dozoru má snahu okruh problémov medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, medzi úradom pre dohľad nad

zdravotnou starostlivosťou a pohrebnými službami prerokovať a dospieť k dohode a riešeniu. Väčšina podnetov sa rieši konkrétne v teréne v rámci dozornej činnosti.

SAPaKS na tlačovej konferencii upozornila, že v poslednom období došlo k viacnásobnému porušovaniu metodických príkazov Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou v pohrebníctve a zákona o pohrebníctve pri vypisovaní úradných záznamov zmluvnými lekármi pri vydávaní zosnulých pohrebnej služby na prevoz z bytov a zo zdravotníckych zariadení na Slovensku. Riešili ste tento podnet a s akým výsledkom?

Kontrola dodržiavania postupov pri vypisovaní úradných záznamov zmluvnými lekármi spadá do kompetencie Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Odborníci upozornili aj na to, že problémom je prevoz zosnulých do márnice, pretože nie každá pohrebná služba má chladiarenské vozidlá a dostatočne dodržiava základné hygienické požiadavky. Ako je to možné?

Pravidlá prevozu ľudských pozostatkov po komunikáciách sú jasne upravené v § 6 zákona o pohrebníctve. Pohrebná služba nemôže prevážať ľudské pozostatky iným spôsobom, ako je uvedené v zákone. V opačnom prípade je prevádzkovateľ vystavený možnému sankčnému konaniu, nakoľko podľa § 33 ods. 9 zákona o pohrebníctve ide o správny delikt.

Problémom sú aj zahraničné prevozy zosnulých. Na Slovensku je uvedený stav taký, že nik z kompetentných nie je ochotný kontrolovať (lebo to nie je dané zákonom), či pohrebná služba, či už zahraničná alebo domáca, dodržiava ustanovenia, ktoré sa týkajú prevozov z/do zahraničia, pokiaľ nejde o krajinu mimo Shengenu. Uvažujete o úprave legislatívy v tomto smere?

Medzinárodné prevozy upravuje medzinárodná dohoda. Jej vykonanie, prípadne kontrola správnosti vybavenia rakiev je v kompetencii lekára samosprávneho kraja.

SAPaKS taktiež poukázala na to, že vo väčšine štátov EÚ patrí telo zosnulého rodine, no na Slovensku telo patrí štátu, ktorý s ním potom nakladá ako s vlastným majetkom. Ak sa totiž zosnulý sám nevyradil zo zoznamu potencionálnych darcov orgánov počas svojho života tým, že písomne požiadal o vyraďenie z evidencie, môže po jeho smrti prísť k odobratiu akýchkoľvek častí tela. Budete navrhovať úpravu legislatívy v tomto smere?

Darovanie orgánov neupravuje zákon o pohrebníctve, ale zákon, ktoré sú v gescii Ministerstva zdravotníctva SR.

Viacere obce stále zo zákona nemajú zriadeného správcu cintorína, ale len odborný dozor. Robí ÚVZ SR kontroly v tejto súvislosti v samospráve?

Obce vykonávajú kompetencie v zmysle zákona o obecnom zriadení. Potreba zriadenia správcu cintorína je v kompetencii jednotlivých obcí.

Podľa platného zákona sa na Slovensku dejú prakticky nekontrolované exhumácie, keďže pri exhumáciách sa nemusí zúčastniť zástupca ÚVZ SR, či policajného zboru. Nemyslíte si, že exhumácie by boli bezpečnejšie, keby boli pod prísnejšou kontrolou hygienikov?

K otázke exhumácií nemáme podnety, preto nezvažujeme v oblasti vykonávania exhumácií zmeny.

Vo viacerých krajských a okresných mestách pribúda počet neplatičov, čo sa stáva problémom vzhľadom na obmedzené kapacity voľných hrobových miest. Zákon 131/2010 o pohrebníctve síce zaviedol, že v prípade vypovedaní zmluvy nájom hrobového miesta sa jeho príslušenstvo stáva vecou opustenou, ktorá prechádza na štát, ten si však uvedenú veci nepreberá. Čo sa dá robiť s týmto problémom?

Zákon o pohrebníctve upravuje, že po uplynutí výpovednej lehoty nájomnej zmluvy sa príslušenstvo hrobu považuje za opustenú vec. Ďalší postup upravuje občiansky zákonník. Z neho vyplýva, že známemu nájomcovi hrobového miesta je obec povinná vydať príslušenstvo hrobu. Pri neznámom nájomcovi hrobového miesta obec odovzdá príslušenstvo hrobu príslušnému štátnemu orgánu – okresnému úradu v sídle kraja na dočasnú správu. Ak sa vlastník do jedného roka neprihlási, pripadá vec do vlastníctva štátu.

Viacere pohrebné služby sa ponosujú na nariadenie o regulovanej cene za výkop hrobového miesta, pretože tá cena je v mnohých prípadoch neadekvátna tomu, začo je potrebné vykonať tieto práce v zhoršených podmienkach, ako napríklad v zime, keď udrú silné mrazy. Viete si predstaviť, že by nová legislatíva riešila túto problematiku?

Regulovanie cien nie je predmetom zákona o pohrebníctve. Uvedená problematika je v pôsobnosti jednotlivých samosprávnych krajov.

Pripravil Marcel Lincényi, ilustračné foto Pavel Ondera



Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb

Predstavujeme pohrebnú službu Archa

Pohrebná služba Archa pôsobí už desať rokov na trhu v okrese Poltár a okrese Lučenec. V súčasnosti v dvoch prevádzkach v meste Poltár a obci Kalinovo poskytuje komplexné pohrebné služby, spravuje 10 miestnych cintorínov a zabezpečuje prepravu zosnulých v rámci súdnych a zdravotno-bezpečnostných pitiev. O pohrebnej službe Archa sme sa rozprávali s jej majiteľom Michalom Katreniakom.

V pohrebníctve pôsobíte od roku 2007. Ako ste sa dostali k tomuto povolaniu?

Bolo to spontánne rozhodnutie, no prvá myšlienka vznikla, keď som sa dostal do situácie, keď som ja sám musel zariadovať rozlúčku mojej nebohej prastarkej. Vtedy som pocítil, aké ťažké je v smútku na duši a so slzami v očiach zariadovať a vybavovať pohreb. V hlave mi víťali myšlienky, prečo tu nie je niekto, kto to urobí všetko za mňa, a podľa mojich predstáv.

Týchto myšlienok som sa nezbavil až do tej chvíle, kým som si jedného dňa nepovedal, že skúsím pôsobiť v tejto oblasti a absolvoval som potrebné školenie v Prešove. Po získaní certifikátov som zakúpil prvé pohrebné vozidlo, a otvoril som si pohrebnú službu v obci Kalinovo, ktorá svoje služby poskytuje aj v okolitých obciach a mestách. Dnes poskytujem komplexné pohrebné služby na profesionálnej úrovni. Zamestnávam 6 ľudí. Vlastním 3 moderné pohrebné vozidlá s chladiacimi zariadeniami. Taktiež chladiace zariadenie pre uloženie 10 telesných pozostatkov a špeciálne mraziace zariadenie, ktoré dokáže schladiť zosnulého na teplotu -20° C. Toto zariadenie využívame na dlhodobé uloženie telesných pozostatkov na základe objednávok od Ministerstva vnútra Slovenskej Republiky, s ktorým máme na tento účel uzavretú zmluvu.



Majiteľ PS a správca cintorínov Michal Katreniak vo svojej prevádzke

Pohrebná služba Archa poskytuje komplexné pohrebné služby. Na čo ste Vy osobne hrdý? Čo Vaša Pohrebná služba poskytuje inak, ako konkurenčné pohrebné služby?

V prvom rade som hrdý na svoju rodinu, ktorá ma od prvej chvíle v tomto náročnom povolaní podporovala a podporuje a na svojich zamestnancov, ktorí svojou snahou a precíznou prácou prispievajú k profesionalite mojej firmy. Bezprostredne som hrdý na každé jedno slovo vďaka a pochvaly od pozostalých, ktorým sme zabezpečili poslednú rozlúčku, no samozrejme aj na to, že naše služby vyhľadávajú aj občania z okolitých miest a obcí, kde pôsobia aj iné konkurenčné pohrebné služby. Dokážeme zabezpečiť ľuďom pohrebné služby v podstate v ktorúkoľvek hodinu, či už v noci, cez víkend alebo cez sviatok. Snažíme sa ich vypočítať a často zariadiť požiadavky, ktoré sú veľmi špecifické a náročné. Každý klient od nás odchádza s kompletne vybaveným pohrebom, počnúc objednanými komplexnými pohrebnými službami, zabezpečením farára, rečníka, hudobného sprievodu, zvonenia, až po vybavenie miestnosti na kar. Často sa nám stáva, že pozostalí nie sú schopní k nám prísť do kancelárie osobne z dôvodu zlého zdravotného stavu. Vtedy k nim pricestujeme a v ich domácom prostredí dohodneme všetky potrebné veci ohľadom poslednej rozlúčky.

V čom je špecifický okres Lučenec a Poltár z pohľadu pohrebných služieb?

Klienti majú špeciálne požiadavky na dôstojnú rozlúčku, ktoré sa snažíme zabezpečiť našimi službami. V tomto regióne prevláda viac-menej pochovanie do zeme spolu s cirkevnými obradmi, nakoľko sú to obce, kde je veľa veriacich.

Koľko pohrebov zabezpečujete priemerne ročne?

Ročne robíme priemerne sto päťdesiat až dvesto pohrebných rozlúčok.

Spomínali ste, že spravujete 10 cintorínov, čo všetko v rámci toho robíte?

V rámci správy cintorínov zabezpečujeme dohľad a evidenciu hrobových miest, výkopy hrobov a, samozrejme, pochovanie zosnulého do hrobu.



V okresných a krajských mestách majú takmer na všetkých cintorínoch problém s nedostatkom hrobových miest, vysokými stromami či vandalmi. Máte podobné problémy aj vy pri správe cintorínov?

Spravujeme cintoríny na dedinách, kde žijú prevažne ľudia, ktorí sú kresťanský založení a vážia si dôstojnosť pohrebiska, takže s vandalizmom problémy nie sú, a taktiež nájomcovia hrobov si hrobové miesta udržiavajú v rámci svojich možností. Čo sa týka stromov, vždy na cintorínoch mimo vegetačného obdobia spravíme obhliadku zelene, a robíme potrebné orezávanie v súčinnosti s danými obcami a v spolupráci so školenými pracovníkmi na tieto práce.

Pohrebná služba Archa je členom Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb od roku 2012. Prečo ste sa rozhodli byť členom?

Myslím si, že byť členom SAPaKS je v prvom rade otázka profesionálnej hrdosti a cti. V takomto členstve vidím viaceré benefity. Pre mňa je najdôležitejšie, že sa ku mne dostávajú aktuálne informácie z oblasti legislatívy, ktoré by som sám nemal čas študovať, a taktiež mám istotu v tom, že mám právne zastúpenie zo strany asociácie v prípade, že to raz budem potrebovať.

Máte nejaké osobné krédo pri pôsobení v pohrebníctve?

Mojím osobným krédom je za žiadnych okolností si nepokaziť dobre meno firmy.



Vozový park PS tvoria autá rovnakej značky

Každý deň robíť maximálne jednu pohrebnú rozlúčku, aby sme poskytovali tie najkvalitnejšie pohrebné služby. Myslím si, že veľmi dôležitý je osobný kontakt s klientom, a preto sa takmer vždy snažím vybavovať objednávky sám. Posledné rozlúčky sa snažím robiť tak, ako keby som ich pripravoval svojej blízkej osobe.

Prípravil Marcel Lincényi, foto PS Archa, archiv redakcie



Pohrebná služba Archa absolvovala školenie úpravy zosnulých. Obdržala certifikát na rekonštrukciu a úpravy tvárovej oblasti, dekoltu a rúk



Pri rekonštrukcii a úpravách sa používajú špeciálne prípravky

Smrt

**část čtvrtá, závěrečná – smrt a její individualizace
v naší moderní době – z lásky k předkům,
hřbitovům a hrobům**

**Mgr. Jaroslav Šejvl
hrobník třebotovský a správce neveřejného pohřebiště;
předseda Cechu hrobnického, z.s.**

Autor představuje závěrečnou část tetralogie, ve které se věnoval specifickým náhledům na smrt v naší společnosti. První část byla zaměřena na smrt ve vědě a jejímu chápání v systému práva; druhá část reflektovala pojetí smrti v umění a třetí část se věnovala smrti ve dvou přelomových okamžicích 20. století – během Světové války a Druhé světové války. Poslední, závěrečná část se zamýšlí nad chápáním smrti v naší současné době a její individualizaci. Věnuje se nejen pohřebním rituálům, ale i přeměně vnímání hřbitovů a hrobových míst jako míst určených pouze zemřelým a rituálům rozloučení.

Velmi často se můžeme setkat s tím, že v případě úmrtí blízké osoby nám přátelé nejen vyjádří svoji účast, ale i dodají frázi, která nám má pomoci ztrátu blízkého racionalizovat, a říci nám, že vše je tak, jak má být – „Smrt vše srovná; Je to tak pro něj lepší, už ho nic nebolí; To přebolí a čas vše zahojí;“ Racionalizace smrti a postoje k ní nám mohou pomoci určitým způsobem ji přijmout a snad i zmírnit smutek, který ji doprovází. Racionalizace ovšem sama o sobě nemůže být jediným faktorem, který nám pomůže se vyrovnat se smrtí, a neošetří naše emoce. Důležité je vnímání smrti během našeho života, jak se s ní dokážeme vyrovnat a přijmout ji v situacích, kdy zemře někdo blízký anebo když umíráme my. Žijeme se svojí (vytěsněnou) smrtí, aniž ji mnohdy vnímáme a velmi často se nepřipraveni ocitáme na její hranici. Tím, co nám může pomoci zvládnout tuto nelehkou část života, je nejen o smrti přemýšlet a pokusit se na ni připravit¹ (samozřejmě v situacích, kdy to lze), ale zároveň přijmout vše, co k smrti patří a nebránit se rituálům, které nám mohou být v konečné fázi prospěšné. Z pohledu hrobníka tím myslím přípravu a vypravení takového pohřbu, jaký si zemřelý přál², a pokud jeho přání neznáme tak takového, o kterém se můžeme domnívat, že by se mu líbil. Je

zvláštní používat ve spojení se slovem pohřeb spojení „přál by si takový pohřeb“ / „ten pohřeb by se mu líbil“, ale myslím si, že ta slova vyjadřují pravou podstatu a obsah toho, co je tím myšleno. Dalším nesporně významným faktorem je truchlení – každý člověk má právo plakat nad smrtí toho, koho měl rád, a má právo truchlit tak dlouho, jak on to považuje za pro něj důležité.

Nemalou roli v těchto situacích zastupuje právě kultivovaný a vzdělaný hrobník, který zejména v případech sekularizovaných pohřbů by měl být tím, kdo pozůstalé doprovází. Tedy hrobník by měl být tím, s kým sjednavatel pohřbení projedná požadavky na pohřební rituál, a to včetně možnosti spoluúčasti na určitých pohřebních postupech (např. spouštění rakve, uložení urny, rozptyl, vsyp,). Rozloučení se zemřelým by mělo být vyvrcholením vzájemného vztahu – zcela svobodné, respektující odkaz zemřelého a jeho stopy naездеjším světě. Vůle a ochota se takto rozloučit, věnovat čas, respekt k projevenému přání, úctu a pietu, ale i případné vyšší finanční prostředky do pohřebního rituálu jsou elementárním projevem lásky, respektu a životního umu zvládat situace obtížně zvládnutelné.

děti zemřelého; není-li jich, pak rozhodnou rodiče a není-li jich, sourozenci zemřelého; nežijí-li, pak rozhodnou jejich děti a není-li ani jich, pak kterákoli z osob blízkých; není-li žádná z těchto osob, pak rozhodne obec, na jejímž území člověk zemřel.“; dále srov. I. ÚS 2477/08 a NS 22 Cdo 4224/2009.

¹ Je samozřejmé, že mohou být okamžiky, kdy člověk na smrt není a ani nemůže být připraven – úmrtí náhlé, neočekávané, bez předchozí nemoci.

² Na danou problematiku myslí i občanské právo v § 114 odst. 1 NOZ: „člověk je oprávněn rozhodnout, jaký má mít pohřeb. Nezanedbá-li o tom výslovně rozhodnutí, rozhodne o jeho pohřbu manžel zemřelého, a není-li ho,



Na pohřební rituál tedy navazuje další krok, a tím je zajištění hrobového místa pro zemřelého, a to včetně volby funerálního designu hrobového zařízení nebo urny, který odráží individualitu osobnosti zemřelého.

Hřbitovy se stále více než kdy předtím stávají nejen místem posledního rozloučení a místem odpočinku těch, kteří nás předešli, ale i místem setkávání rozvětvených rodů a výpovědí o zemřelých. Individualizace pohřebního rituálů vypovídá o individualitě člověka i po jeho smrti; dává nám možnost při jakékoli návštěvě hrobového místa vidět odkaz zemřelého v mnoha odrazech.

Funerální design vyjadřující osobnost a vkus zemřelého

Dnešní doba nám dává širokou škálu možností, jak upravit hrobové zařízení blízké osoby nebo i našeho vlastního místa věčného odpočinku. Kromě klasických možností, které již ověřila uplynulá staletí, a která jsou relativně neměnná – tedy použití kamene různého druhu a tvaru, můžeme využít dalšího přírodního materiálu. Současná doba nám nabízí nekonvenční náhrobky zhotovené na míru, podle individuálního návrhu a zejména podle vkusu každého jedince.

I pro klasické pohřbívání do hrobů a hrobek máme možnost volby. Jedinečná výroba kovových rakví s originálním designem nenechá nikoho na pochybách, že i Ti, kteří čekají druhé zmrtvýchvstání Ježíše Krista v souladu s katolickou vírou, mají možnost netradiční volby.

Dalším poměrně dostupným materiálem je dřevo. Důležité je samozřejmě nejen jeho zpracování, ale zejména jeho povrchová úprava, aby se předešlo brzkému poškození. Zajímavé jsou pomníky ze dřeva, kdy je část opracovaná podle vytvořeného návrhu a část ponechaná tak, jak jej vytvořila příroda. Kromě



dřeva se v současné době nabízí široká škála dalších materiálů. Jedná se o Cor – ten / Corten (povětrnostně odolnou ocel), která časem díky povětrnostním vlivům získává ochrannou korozní vrstvu a patinu, a nevyžaduje od nájemců hrobových míst žádnou zásadní údržbu. Neméně zajímavé, a cenově dostupné jsou funerální doplňky jako hřbitovní vázy a rosety s krajovým či kruhovým designem.

Pojem funerálního designu můžeme vztáhnout i na funerální doplňky, které dotvářejí pohřební rituál a dávají mu dojem kompaktnosti. Ať se jedná o kondolenční listiny a dopisy, které mohou být velmi individuální a osobní, ale i parte, kdy je v současné době patrný návrat k ručně vyráběnému papíru, nebo papíru z jiných materiálů než dřeva; i když stále nešťastně převažuje kancelářský papír 80 g/m². Webové aplikace rovněž umožňují vytvořit si parte doma, a přizpůsobit si je přesně podle našich přání, pokud to není nikdo v pohřební službě ochoten udělat.

Další zajímavou formou vyjádření soustrasti jsou různé typy vzpomínkových a kondolenčních knih, které lze upravovat podle individuálního přání pozůstalých, a to včetně netradiční vazby, či doplněné fotografiemi. Zajímavým trendem je možnost projekce fotografií v obřadní místnosti během rozlučkového rituálu. Taková nabídka nám dává možnost během rituálu zobrazit fotografie zachycující kompletní život zemřelého. Používané technologie zvládají i případné přehrání videa.

Samostatnou kapitolou je poměrně zdařilý rozmach nových materiálů a tvarů používaných k uložení zpopelněných lidských ostatků. U nás poměrně oblíbený žeh zažívá díky novým typům urny zcela novou a neotřelou dimenzi. Urny se již dnes vyrábějí z celé škály různorodých materiálů – lze pořídit urnu betonovou, která je ošetřena voděodolnou úpravou v různých barevných



kombinaci, ale i impregnované nebo opálené dřevo s důmyslným uložením popela, urnu z pozinkované nebo nerezové oceli, anebo z barevných kovů jako je bronz, mosaz nebo cín. Zákon o pohřebnictví nestanovuje, kde musí být urna se zpopelněnými lidskými ostatky uložena. Pouze v § 4 odst. 1 písm. h) zák. č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, nám negativně vymezuje, jak je zakázáno zacházet s lidskými pozůstatky a ostatky: „zacházet s lidskými pozůstatky nebo lidskými ostatky způsobem dotýkajícím se důstojnosti zemřelého nebo mravního cítění pozůstalých a veřejnosti.“ Tedy lze provést uložení urny se zpopelněnými lidskými ostatky jak na veřejném pohřebišti, tak ale i v soukromých prostorách či na pozemcích. V praxi se běžně setkáváme s tím, že urna s ostatky blízkého je uložena na zahradě nebo doma. Zde můžeme využít pro tvorbu místa uložení urny samozavlažovací květináč nebo netradiční stojany z Vámi zvoleného materiálu, které dokreslují pietu a úctu k zemřelému. K vzájemnému spojení i po smrti zajímavým způsobem evokují tzv. partnerské urny. Jedná se o urny, které lze propojovat pomocí magnetů – magnet může být umístěn pouze jeden (pro propojení jen s jednou urnou), ale existují urny se čtyřmi magnety, které jsou určeny pro propojení celé rodiny. V případě zájmu lze urny skládat k sobě uzavírací stranou, takže vzniká „domino“ uren, které je limitováno pouze rozměry hrobového místa. Designově zajímavá je urna, na které jsou identifikační data provedena Morseovou abecedou (autor akceptuje zákoný předpis, který neuvádí v jakém jazyce, resp. jakou formou musí být uvedena identifikační data zesnulého). Tento typ urny nabízí možnost volby barvy, nebo doplnění oblíbeného textu, citátu či básně na urnu. Další neotřelou nabídkou jsou kobaltové urny, které jsou ručně malované a inspirované tvaroslovím zásobnic na rýži z Číny. Již shora zmíněné dřevo nám nabízí netradiční urny z olšového dřeva s nabídkou šesti barev ve svém provedení. Pro ekologicky zaměřené nabízí společenství Ke kořenům urny z tzv. ekologického materiálu. Typicky jsou ukládány na hřbitovní správě v Dáblicích, která je součástí SPH. S tím je spojena i nabídka rozlučkových rituálů, které zatím nejsou běžným standardem. Bio urny s ekologicky snadno rozložitelných materiálů potěší srdce každého milce přírody. Do urny se vkládá popel zesnulého společně se zeminou, substrátem a semínkem zvolené rostliny. Během času dojde k samovolnému rozkladu urny a ze zasazeného semene vyjde zvolená zeleň. Naopak pro milovníky klasických materiálů je vhodná porcelánová „The Very Last Collection“, s individualizovanou a personalizovanou ilustrací či dekorem podle přání.

Poněkud netradiční jsou sochařské urny, které jsou ručně vyráběny, a jejich výroba je individuální na přání zákazníka.

Specifickým funerálním přístupem, který je novým i pro naši dobu, je adopce hrobů. Adopci hrobů jsem aplikoval prvně v roce 1998 v Sudetech, kde měly být odstraněny po více než 150 letech dětské hroby. Rozmach adopce začal až



s příchodem Mgr. Martina Červeného na SPH v roce 2013. Poněkud nešťastně mi přijde uchopení zaměřené na adopci hrobů „významných osobností“, což má sice svoji logiku [zachování hrobového místa a jeho revitalizace v případech, kdy tomu je nakloněn veřejný zájem (sic!) bez toho, aby veřejný zájem konal], ale adopce může být zaměřena i z jiných pohnutek než, že se jedná o hrobové místo významné osobnosti – pieta, důstojnost, víra a péče o to, co jednou budeme my a co jednou zbyde z nás.

Je dobře, že se Martinovi Červenému podařilo nejen prosadit, ale udržet při životě projekt Adopce významných hrbů na SPH. Ten se stal již dnes na SPH normou a pro jiné hřbitovní správy inspirací. Přicházejí další technické vymoženosti, které nám umožňují poznat hřbitovy a jednotlivá hrobová místa lépe, než kdy předtím – mapky s vyznačenými zajímavými osobnostmi, prohlídkové a naučné stezky, které protínají hřbitovy, QR kódy u významných osobností a další. Je zcela bezesporu, že v naší společnosti, kdy mnozí žijí tak, jako by nikdy neměli umřít, a umírají tak, jako by nikdy nežili, chybí nejen Ars Vivendi (umění žít) a k němu nerozlučné Ars Moriendi (umění umírat), ale měli bychom se opět rozpomenout na Ars Relinguenti (umění rozloučení). Z lásky k předkům, k nám samotným, hřbitovům a hrobům.

Poděkování: PhDr. et Mgr. Naděžď Špatenkové, Ph.D.

Připravil Mgr. Jaroslav Šejvl

Použitá literatura

Zák. č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů / Umění se rozloučit. Informační leták SPH a CzechDesign, n.d.

MEZINÁRODNÍ VELETRH POHŘEBNICTVÍ A DŮSTOJNÉHO UMÍRÁNÍ



VÝSTAVIŠTĚ LYSÁ NAD LABEM
Masarykova 1727, 289 22 Lysá nad Labem
WWW.VLL.CZ

Střílky



Na Morave mají unikátní umelecký cintorín

Barokový cintorín sa nachádza v obci Střílky v okrese Kroměříž v Zlínskom kraji asi 22 kilometrov juhozápadne od Kroměříže. Okrem nevyčísliteľnej umeleckej hodnoty je zaujímavý aj tým, že je zachovaný v pôvodnom stave vo svojej architektonickej koncepcii i časti plastickej výzdoby. My sme sa naň vybrali pozrieť s kolegom fotografom osobne. Do obce Střílky sme sa presunuli autom z Bratislavy na trase Malacky, Kúty, Hodonín, Kyjov a cesta nám trvala približne 1,50 minút. Cestou sme sa kochali rozkvitnutou repkou olejnou a okolitými

kopcami. Ale ešte pred cestou sme sa dohodli s predsedníčkou Občianskeho združenia pre záchranu barokového cintorína v Střílkach Mariou Skřítkovou, ktorá nám robila sprievodcu a poskytla odborný výklad.

Vyvýšený a obmurovaný cintorín

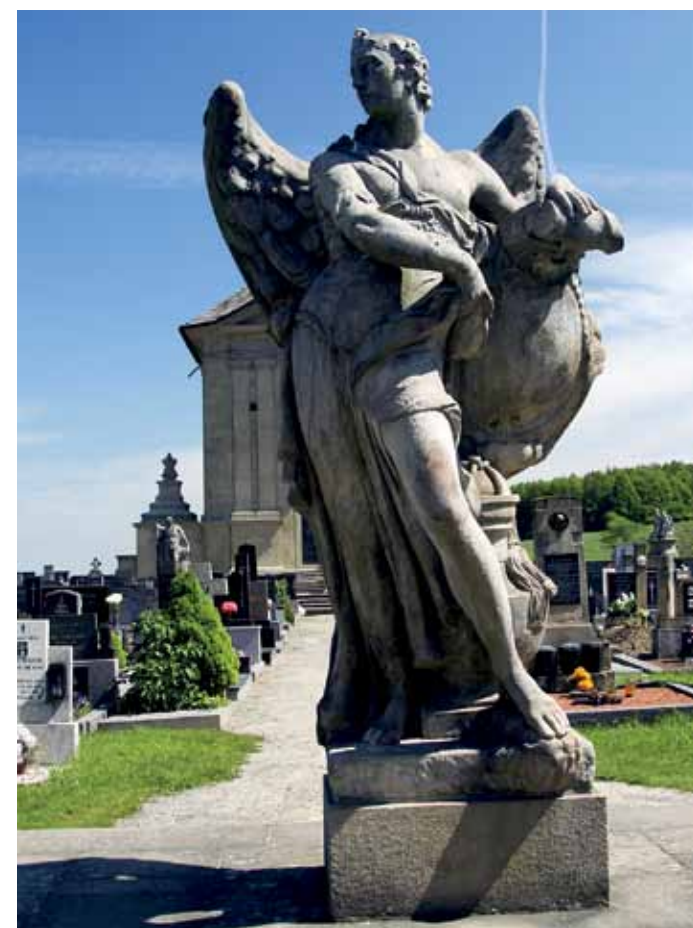
Barokový cintorín výrazne dominuje v panoráme obce Střílky. „Pohrebisko vzniklo na vyvýšenej terase, ktorá má štvorcový pôdorys, a ktorá vznikla vyrovnaním severného svahu terénu na okraji obce. Rohy štvorca sú vykrojené a nahradené oblúkmi klenutými dovnútra. Mohutný obvodový múr je postavený z veľkých kamenných kvádrov a ukončený parapetným múrikom, ktorý je obojstranne zdobený pásikovým a meandrovým barokovým dekórom. Múrik je delený zdobenými podstavcami pod sochy a súsošíami putti. Uzatvorená plocha pod pochovávacou hlinou je podložená murivom vo forme panve,“ vysvetľuje vznik a systém barokového cintorína sprievodkyňa Marie Skřítková. Architekt v tomto prípade podľa nej myslel doslova na všetko. Násyp poľa cintorína má dômyselný systém drenážneho odvodnenia, ktoré vyúsťuje do obvodových múrov.

Vstupná terasa

Na cintorín sa vstupuje cez nástupnú plošinu, ktorá je prístupná obojstranným schodiskom. Ako ďalej rozpráva sprievodkyňa Marie Skřítková, na vstupnej plošine stojí nádherná



Za symboly sú na múrikoch jednotlivé figúrky alebo dvojice putti, táto predstavuje Pýchu a lakomstvo.



Na vstupnej plošine stojí nádherná socha smútiaceho anjela v nadživotnej veľkosti, ktorá je strážcom cintorína s urnou, prútmi a štítom...

Barokový cintorín na južnej Morave



socha smútiaceho anjela v nadživotnej veľkosti, ktorá je strážcom cintorína s urnou, prútmi a štítom s pohľadom upreným do diaľky. Postava anjela dáva kresťanské posolstvo „*Prepáč človek, že prach si a v prach sa obrátiš*“. Na múre vstupnej terasy sa nachádzajú aj štyri vázy v tvare kráterov, ktoré sem boli premiestnené z rímsy veže farského kostola Nanebovzatia Panny Márie počas jeho rekonštrukcie v rokoch 1956 – 1958. Vázy predstavujú kresťanské symboly peklo, smrť, nebo a očistec. Váza „Nebo“ je vyznačená Božským okom a skupinou anjelíkov. Reliéfová výzdoba vázy „Peklo“ je prevedená podľa Michangelovej fresky „Posledný súd“ v sixtínskej kaplnke rímskeho Vatikána. Pekelné hrôzy sú vyznačené otvorenou ozubenou tlamou netvora, v ktorej vidíme Chárónovu loď, ktorá preváža ľudské postavy cez podzemnú rieku Lethé do podsvetia. Na druhej strane je lávka, z ktorej padajú odsúdenci do hlbín. Vstupná terasa je ešte zaujímavá aj tým, že sa pod ňou nachádza hrobka.

Sochy na múrikoch

Vzácné sochy sa nachádzajú aj po obvodových múrikoch cintorína. Za symboly sú jednotlivé figúrky alebo dvojice putti (nahé dieťaťo podobné anjelíkovi, ale obvykle bez krídiel) symbolizujúce na pravej strane kresťanské cnosti a na ľavej strane sedem hlavných hriechov. „Ako prvé je na múriku po pravej strane súsošie „Oslava stavitel'ského umenia“. Ďalšie súsošie je



Váza s názvom „očistec“. Vázy predstavujú kresťanské symboly peklo, smrť, nebo a očistec.

putti rúška Veroniky s hlavou Krista „Veraikon“, ktoré symbolizuje službu Bohu. Nasledujúca socha je alegóriou hry kociek o Kristov plášť. Ďalej nasleduje socha „Nahé obliekanie“ a socha so symbolom „Tešenie smútiacich“. V mieste napojenia múrika na konkávný oblúk je súsošie dvoch plačúcich anjelíkov predstavujúcich „Lútosť a pokánie. Ukončenie konkávy u architektúry vretenového schodiska je skulptúra štítonoša s erbom stavebníka cintorína,“ popisuje nádherné sochy na pravej strane naša sprievodkyňa.



Jeden z dvoch smútočných anjelov a strážcov hrobky v nadživotnej veľkosti, ktorý stojí pred kaplnkou.



Súsošie na ľavej strane zase znázorňuje sedem hlavných hriechov. Prvé súsošie na múriku podľa sprievodkyne Marie Skřítkovej predstavuje „Lenivosť a rozmarnosť.“ Ďalšej nasleduje socha „Tŕňová koruna“, ktorá predstavuje utrpenie Krista. Ďalšie súsošie je alegóriou zlého varujúceho pred zlými knihami a zábavkami. Ďalej je socha „Kožené rukavice“, ktorá predstavuje potieranie zla a statočnosť. Dvojice putti predstavuje „Pýcha a lakomstvo“. Poslednou skupinou postáv je alegória „Márnosť a ubíhanie času“. Jedna z postáv sedí na rakvy a opiera sa o presýpacie hodiny.

Baroková kaplnka

Kaplnka je situovaná na osi cintorína, a pod ňou je krypta majiteľov stříleckého zámku, grófov Kuenburků. Ako ďalej uvádza sprievodkyňa, architektúru kaplnky tvorí monolitický blok a je vystavená zo starostlivo opracovaných pieskovcových kvádrov. Pred kaplnkou po oboch stranách schodiska stoja dve veľké sochy smútočných anjelov a strážcov hrobky v nadživotnej veľkosti. V kaplnke nad oltárom moravský akademický maliar Jano Koehler vytvoril na stene mozaikový obraz Krista Vykupiteľa. Od akademického maliara Jaroslava Verisa je zase obraz sv. Anny. Obraz stvárňuje poslednú spolumajiteľku stříleckého zámku, ktorá v roku 1936 v mladom veku 29 rokov zomrela. Na vysokých podstavcoch vedľa kaplnky sú vázy „Smrť“ a „Posledný súd“, čo sú diela veľkej umeleckej hodnoty.

História cintorína

Barokový cintorín bol vybudovaný v rokoch 1730 - 1743 vtedajším majiteľom stříleckého a tovačovského panstva Amandom Antonínom Petřvaldským (1696 - 1762). „Podnet k založeniu pohrebiska dal v roku 1724 nepriamo svojmu dedičovi Milota Ferdinand Petřvaldský, keď vo svojom závete požadoval vybudovať rodinnú pohrebnú kaplnku v miestnom kostole. Amand A. Petřvaldský zmenil pôvodný zámer na vybudovanie pohrebnej kaplnky Petřvaldských a začal s veľkolepou poňatou výstavbou cintorína. Autorstvo projektu je pripisované biskupskému projektantovi Ignácovi Jozefovi Cyranimu z Bolleshausu (1700 - 1758), ktorý bol v dobe stavby cintorína zamestnaný u Amanda A. Petřvaldského. Autorom sochárskej výzdoby je moravský sochár Gottfried Fritsch (1706 - 1750) a jeho dielenský okruh. Bol žiakom a neskôr spolupracovníkom slávneho rakúskeho sochára Jiřího Rafaela Donnera (1693 - 1741), u ktorého pracoval vo Viedni a v Bratislave po svojich štúdiách v Taliansku. Na sochárskej výzdobe sa podieľali aj ďalší sochári – predovšetkým Blažej Sturm z Holešova a Václav František Solnický z Brna,“ rozpráva ďalej sprievodkyňa s tým, že pohrebisko

po trinástročnom budovaní bolo vysvätené 12. mája 1743 a odovzdané k svojmu účelu verejnosti.

Ostatné pamätihodnosti obce Střílky

Sprievodkyňa Marie Skřítková nás ďalej upozorňuje, že pamiatkový fond mestečka Střílky tvorí okrem barokového cintorína, farský kostol ako aj zámok. Farský kostol Nanebovzatia Panny Marie bol stavebne dokončený v roku 1770 podľa plánov staviteľa Kryštofa Maywalda. Bočné oltáre kostola zdobia obrazy jezuitskeho maliara Ignáca Raaba predstavujúce Krst Bořivojův a smrť sv. Floriána. V kostole sú vzácne pôvodné barokové varhany. Postavil ich Brnenský staviteľ varhan František Sieber.

V dávnych časoch sa nad mestečkom týčil stredoveký hrad, ktorý pochádzal z druhej polovice 13. storočia z obdobia rannej gotiky. Je považovaný za najstarší šľachtický hrad v regióne juhovýchodnej Moravy. Založil ho kastelán zemepánskeho hradu Brumov a zakladateľ cisterciáckeho kláštora vo Vizoviciach, ktorý sa volal Smil zo Střílek. V roku 1542 bolo toto sídlo však už pusté. Na pôvodnom mieste hradu dnes stojí zámok. „Pred dostavbou v prvej polovici 18. storočia bol v renesančnom slohu. Zámok dnešnú podobu získal následnými úpravami k nim patrí aj celý komplex hospodárskych budov. Zaujímavá je prízemná fontána s figurálnou plastikou Neptuna umiestnená na nádvorí,“ dodáva predsedníčka Občianskeho združenia pre záchranu barokového cintorína v Střílkach Marie Skřítková, ktorej ďakujeme za odborný výklad.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera



Střílecký barokový cintorín je prístupný pre verejnosť od 1. mája do 30. septembra. Sprievodcovia zaisťujú výklad o histórii a symbolike barokových sôch umiestnených na cintoríne.



Novinka na Slovensku

SAPaKS prináša objektivitu do spravodajstva

Reportáže, zaujímavosti, novinky z domova i zahraničia

Oblasť pohrebníctva zasahuje do životov všetkých občanov, každého mesta, každej, aj tej najmenšej obce. Pohrebníctvo patrí k životu podobne ako zdravotníctvo, pohreb je opakom narodenia, sprevádzajú ho podobné rituály, podobné i keď opačné emócie.

Zväčša sa o pohrebníctve hovorí na verejnosti a hlavne v médiách v súvislosti s obvineniami, podozreniami a ak všetko beží ako má, či dokonca sú ľudia spokojní so službami, médiá mlčia. I preto sa rozhodla SAPaKS vytvoriť spravodajskú videosekciu, ktorá bude s profesionalitou a hlavne objektivitou informovať verejnosť o dianí v pohrebníctve.

Prvé reportáže už nájdete na našom portáli www.pohrebnictvo.sk v sekcii **Slovak Funeral TV**



Svoje námety nám môžete poslať do redakcie na sapaks@sapaks.sk, alebo telefonicky na 0903 716 024

VELKOOBCHOD S URNAMI A POHREBNÝMI POMÔCKAMI



vytex dp s.r.o.

www.vytex.sk

email: info@vytex.sk

Tel: 0911 238 978

Výkriky šamana doznievajú vo vetre. Jeho členka z pestrých vtáčích pier vzbudzuje rešpekt, ako aj práve vyrieknuté proroctvo. Mocní Aztékovia sa nepriateľov z početných miest Mezoameriky nebáli. Strach ich nezlomil ani pri stretnutí s krvilačným jaguárom. Jedinú obavu mali z budúcnosti. A práve neistá budúcnosť sa vyrieknutým proroctvom zmenila na nádej.



V Mexiku je smrť ako doma

Ústa šamana prehovorili posolstvom bohov. Aztékovia mali putovať smerom na juh na miesto, kde uvidia na kaktuse sediaceho orla, ktorý bude držať v zobáku hada. Tam sa majú usadiť a vybudovať najväčšie mesto sveta.

A skutočne, proroctvo sa naplnilo. V močarínach na mieste dnešného Mexiko city vzrástlo mesto, ktorému vládla ohromujúca vojenská sila a nevídaný um. Celé generácie zvelaďovali a rozširovali svoju moc a vplyv. Nič však netrvá večne. Starý kontinent lačnel po zlate a získavaní nových území. Neprešlo ani tridsať zím odkedy Kolumbus objavil Nový svet, keď sa španielsky dobyvateľ Hernando Cortés rozhodol ukoristiť čo najviac z nepoznanej zeme.

Stalo sa to roku Pána 1519, keď do mohutného paláca vbehol posol s naliehavou správou pre Aztéckeho panovníka Montezuma II. Jeho zvesť znela priam neuveriteľne. Drevené nebeské vtáky zosadli priamo zo slnka na hladinu mora a priplávali až k brehu. Vystúpili z nich bohovia, ktorým sa lesklo celé telo. Priniesli zo sebou mocné zbrane, ktoré rozsekli aj toho najstatočnejšieho bojovníka. Dokonca aj palice v ich rukách zabíjali bojovníkov na diaľku neviditeľnou mocou. Na koho ukázali palicou, ten, za ich hlasného hnevu, padol na zem mŕtvy. Ústa posla vypovedali všetko dôležité, potom zmlkli. Únavou zmorené oči zvestovateľa správ sa v tichosti mierne pozdvihli k najvyššiemu z Aztékov. Tvár Montezuma sa pretiahla. Jeho

zrak sprísnel, no nepovedal ani slovo, len mávol rukou. Stráže presne vedeli, na čo ich panovník myslí. Schytili posla a odviekli ho... Stiesnený dav na ulici smrti sa ticho rozdelil na dve polovice. Úzkou štrbinou vlečené telo za sebou zanechávalo krvavú stopu. Takmer nik sa nesmel pozrieť na Montezuma a posol už rozhodne nie! Za takú opovržlivosť nasledoval trest. Vysilený, so zvesenou hlavou vedel, čo bude nasledovať. Plakal. Plakal bolesťou i strachom. Nariekal do tichom zaplnenej ulice.

Slnčný kameň považovaný za Aztécky kalendár slúžil v chráme ako oltár smrti. Hieroglyfom napísaných dvadsať mien dní duchovného kalendára a piatich kozmických vekov, s priemerom tri a pol metra, vzbudzoval rešpekt. Netrvalo dlho a nasledovala rituálna vražda posla. Uprostred kamenného kruhu stekala teplá krv k ústam s vyplazeným jazykom. Uctievanie smrti je skrátka v Mexiku doma.

Je až neuveriteľné, že sa do dnešných dní zachovali mohutné pyramídy na okraji jedného z najväčších miest sveta – Mexiko city. A nie len tam. Pyramídy sú roztrúsené po celom Mexiku a v menšej koncentrácii aj ešte južnejšie. Medzi najznámejšie patrí pyramída slnka a mesiaca. Tvoria akési námestie posiate množstvom menších stavieb pyramídového tvaru. Svojou veľkoleposťou demonštrovali silu, moc, ba až nadprirodzenosť. Veľkou zvláštnosťou architektonického skvostu je výborná akustika v celom priestore. Tieto stavby neslúžili na pochovávanie,



Pohľad z pyramídy Mesiaca



Pyramída Slnka



Ak rodina za hrob neplatí, ostatky sa vykopú

ako tomu bolo v Egypte. Tvorili miesto na zhromažďovanie, kde sa často riešili politické otázky a vynášali sudy. Prehrešky sa trestali obzvlášť kruto. Previnilcom prerazili hlavou drevenou žrdou v spánkovej časti. Visiace telá boli vystavené na výstrahu ostatným. Množstvo prederavených lebiek je vystavených v rôznych expozíciách múzeí. Azda najucelenejšie informácie o rituálnych popravách, či pochovávaní sa dajú získať v antropologickom múzeu v hlavnom meste Mexika. Nachádza sa tam dokonca hrobka páru s množstvom ozdôb a predmetov uľahčujúcich pobyt na druhom svete.

Za div sveta je považovaná pyramída na Yucatánskom polostrove Chichen Itzá. Jej názov znamená Pri ústach prameňa Itza. Je odvodený od prírodného úkazu – prepadliska v zemi s nádhernou čistou vodou. Niekedy táto prírodná krása vyvolávala hrôzu. Práve na tomto mieste sa rituálne vykonávala smrť utopením. Aj dnes veľa Mexičanov nevie plávať a má pred vodou rešpekt. Voda a tieň však veľkomestu chýba. Mexičania veľmi radi využívajú každú príležitosť oddýchnuť si na trávě v tieni stromov.

Ideálne je mať pri tom v ruke CocaColu. Tento nápoj sa predáva všade. Bežne pri vchode do kostolov a samozrejme, že aj na cintoríne.

Aj keď je Mexiko katolíckou krajinou, cintoríny poukazujú na stálu prítomnosť pohanských zvykov. Veľmi častým javom sú hračky, či iné predmety, ktoré mal nebohý rád, porozkladané po hrobách. Nie je ničím nezvyčajným vidieť polievanie hrobu, ako inak, Coca-Colou. Veď ju nebožtík mal tak rád, nuž aby mu nechýbala.

Zvláštne a zábavné sú aj náhrobné kamene solventnejších. Ich dizajn je často v tvare zakrivenia smerom k samotnému hrobu. Dôvod je jednoduchý. Takýto náhrobný kameň vrhá na hrob tieň a rozhodne sa v ňom leží príjemnejšie. Náhrobný kameň zároveň slúži ako spomienková tabuľa. Priatelia a známi naň



Množstvo prederavených lebiek je vystavených v rôznych expozíciách



Slnčný kameň, Antropologické múzeum

píšu odkazy, či spomienky na nezabudnuteľné chvíle. Neraz sú aj veľmi komické, či vyzrádzajúce tajomstvá nenaplnenej lásky.

Chudoba je všadeprítomná a neobišla ani miesto posledného odpočinku. Veľmi suchá pôda zabraňuje rozkladu a skôr dochádza k balzamovaniu tela, než k rozpadu. V kombinácii s 30 miliónovou populáciou mesta vzniká nedostatok hrobových miest. Preto je pomerne časté ukladať telá nad seba, a to aj troch-štyroch! Nemusí ísť o rodinných príslušníkov. Kto si za miesto dostatočne nepripadá, tak sa veľmi skoro do hrobu „príšahuje“ niekto ďalší.

Mexiko je iné v každom smere. Tam neplatí ani výrok z Biblie – prach si a na prach sa obrátiš. Ak si rodina nemôže dovoliť platiť dostatočne dlho za hrob, tak sa ostatky jednoducho vykopú a miesto sa uvoľní ďalším.

Dnes sa v hlavnom meste dostáva do popredia kremácia, ktorá je na vysokej úrovni. Urna s popolom býva doručená pozostalej rodine v expresne krátkom čase po rozlúčkovom obrade. Niekedy to pracovníci krematória stihnú už za 4 hodiny!

Veľkým zážitkom je návšteva Mexika počas pamiatky zosnulých. Vtedy ožívajú ulice a symbol smrti je všadeprítomný. Na predaj sú dokonalé sošky „pani smrti“ z rôznych materiálov, niekedy výrobky z odpadu. Pouliční umelci napríklad zbierajú použitý alobal z reštaurácií a vyrábajú z neho neuveriteľné diela.

Pozostalá rodina sa stretáva na cintoríne, kde sa všetci veľmi aktívne fotia. Veria, že s trochou šťastia sa na niektorej fotografii objaví aj zosnulý príbuzný.

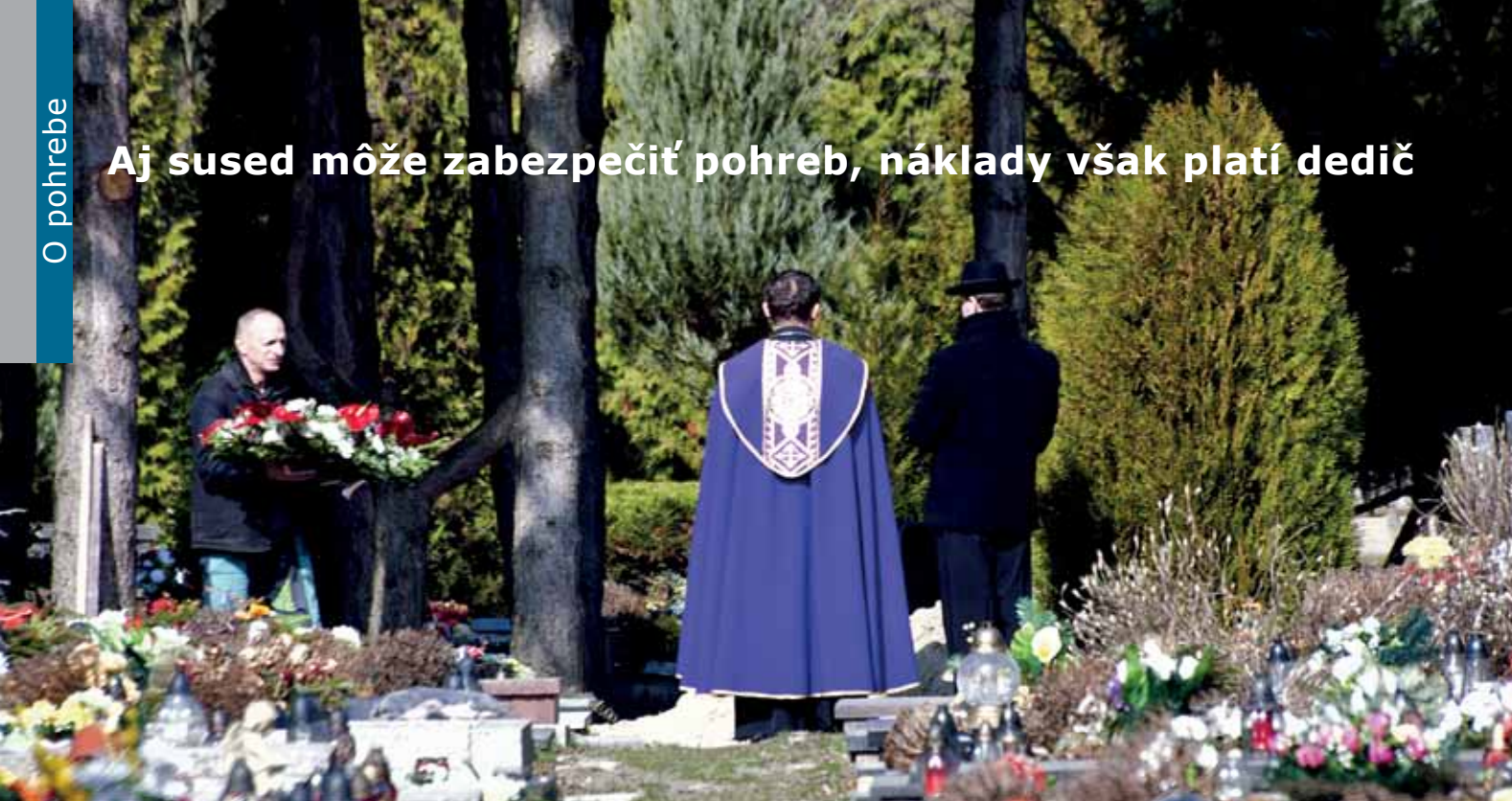
Smrť zarmucuje a býva smutná, no v Mexiku aj na ňu majú odlišný pohľad.

Prípravil Jaroslav Šleboda - JADRO, foto autor



Pouliční umelci zbierajú použitý alobal a vyrábajú z neho neuveriteľné diela.

Aj sused môže zabezpečiť pohreb, náklady však platí dedič



Rozvedení manželia, s deťmi i bez nich, i žijúci osamelo dlhé roky... Definitívny odchod každého človeka z tohto sveta býva pre pozostalých nevysloviteľne tragickou a smutnou udalosťou. Práve v týchto dramatických okamihoch sú najbližší príbuzní nútení vybavovať množstvo praktických záležitostí okolo úmrtia. Zákon totiž jasne stanovuje – o pohrebe rozhoduje obstarávateľ pohrebu. Ako však správne určiť, kto ním naozaj je? Pozrime sa na rôzne situácie, v ktorých radí advokát Milan Ficek z advokátskej kancelárie JUDr. Ficek & Ficeková.

A: Trikrát rozvedený muž, žil v starobe osamelo a bez detí
Situácia: Má niektorá z bývalých exmanžieliek právo či povinnosť starať sa o pohreb? Môžu nezávisle na sebe organizovať pohreb aj dve osoby? Koho pranie sa bude rešpektovať? Blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, manžel, súrodenec a iná osoba v pomere rodinnom alebo obdobnom, za predpokladu, že by ujmu, ktorá by utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Vzťah zosnulého s exmanželmami nemožno označiť ako taký, v ktorom, ak by jeden z nich utrpel ujmu, druhý by ju pociťoval dôvodne ako vlastnú ujmu. Vlastne, za uvedených okolností nie sú už ani v rodinnom či inom obdobnom pomere. Exmanželkám zomrelého by sa preto úmrtie zomrelého ani neoznamovalo. Súčasne zákon o pohrebničtvě neupravuje povinnosť nikomu, ani len blízkym osobám, zabezpečiť pohreb zomrelému. Až ak do 96 hodín od úmrtia nikto nezabezpečuje pochovanie zomrelého, vzniká povinnosť zabezpečiť pochovanie zomrelému, a to obci, na ktorej území došlo k úmrtiu. Ak by sa napríklad jedna z exmanžieliek dohodla s blízkymi osobami zomrelého na tom, že obstará pohreb (lebo, napríklad, si to tak kedysi zomrelý želal), je to možné. Vtedy spravidla pri organizácii pohrebu zasiahnu blízke osoby a zabezpečia, aby prevádzkovateľ zdravotnej starostlivosti vydal list o prehliadke mŕtveho so štatistickým hlásením o úmrtí ako obstarávateľovi práve danej exmanželke. Tým sa stane obstarávateľkou pohrebu podľa zákona o pohrebničtvě.

Obstarávateľ pohrebu môže napríklad podľa zákona o pohrebničtvě rozhodovať o účasti registrovaných cirkví alebo náboženských spoločností na smútočných obradoch pred pochovaním, rovnako obstarávateľ pohrebu je oprávnený rozhodovať o tom, aké iné osoby (s výnimkou blízkych osôb, ktorým sa prítomnosť umožní vždy) môžu byť prítomné pri konečnom uzavretí rakvy pred pochovaním či v čase konečného uzavretia rakvy



JUDr. Milan Ficek, advokát

a pri jej vkladaní do žiaroviska kremáčnej pece. Čo sa týka situácie, že by dve osoby súbežne obstarávali pohreb zomrelému, tak táto situácia je za súčasnej právnej úpravy vylúčená. Obstarávateľom pohrebu je totiž vždy len jedna jediná osoba, a to tá, ktorej vydal prehliadajúci lekár mŕtveho tela zomrelého list o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí. Ten môže pritom vyhotoviť tento list pre obstarávateľa len jeden. Nemôže vyhotoviť dva listy, ktoré by odovzdal dvom odlišným osobám ako obstarávateľom pohrebu. Ak by tak postupoval, dopúšťal by sa protiprávneho sankcionovateľného konania.

B: Nezaujímam blízkych o zosnulého

Situácia: Môže zorganizovať pohreb napríklad sused susedovi, ak sa o neho rodina nezaujíma? Môže si potom ten vymáhať od jeho pozostalých detí náklady na pohreb späť? Zákon o pohrebničtvě ani iný právny predpis neustanovuje, že by obstarávateľom pohrebu mohla byť len blízka osoba. Respektíve, že by obstarávateľom pohrebu mohla byť iná ako blízka

osoba iba vtedy, ak by zomrelý žiadnu blízku osobu nemal. Obstarávateľom pohrebu preto môže byť napríklad aj sused zomrelého, hoci by mal pozostalý viacero blízkych osôb. Čo sa týka nákladov spojených s pohrebom, tak Občiansky zákonník určuje, že dedičia zodpovedajú do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa a za poručiťelove dlhy, ktoré na nich prešli poručiťelovou smrťou.

Ak napríklad zomrelý zanechal závet, podľa ktorého zdedila celý jeho majetok určitá osoba, tak obstarávateľ pohrebu si môže vymáhať náklady na pohreb jedine od tejto osoby – za náklady na pohreb totiž zodpovedajú vždy dedičia (nie sú to automaticky deti zomrelého či manželka). Dedičia teda zodpovedajú len za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa. Pokiaľ by napríklad obstarávateľ pohrebu minul naň neprimerane veľa financií (pretože by kúpil najdrahšiu rakvu, hoci na to nebol žiadny dôvod), nemal by nárok na náhradu všetkých takto skutočne vynaložených nákladov, ale len na ich časť, ktorá zodpovedá priemerným nákladom na pohreb v danom čase, na danom mieste, pri osobách daného spoločenského postavenia.

C: Osamelo žijúca osoba, bez rodiny

Situácia: Čo v prípade, ak je niekto vo vyššom veku úplne osamelý. Kto v tomto prípade zaobstará jeho pohreb a rozhodne o tom, ako ho pochovajú?

Aj v prípade, ak niekto nemá žiadnu rodinu a je nemajetný je nutné podľa zákona o pohrebničtvě počkať 96 hodín od úmrtia, či niekto nezabezpečí pochovanie zomrelému. Ak to tak nie je, tak po 96 hodinách od úmrtia vzniká povinnosť zabezpečiť pochovanie zomrelého obci, na ktorej území došlo k úmrtiu. V tomto prípade obec rozhodne aj o tom, ako zomrelého pochová.

K akým situáciám najčastejšie dochádza pri vybavovaní pohrebu?

Ak vznikne nejaký spor už po úmrtí a ešte pred konaním o dedičstve, ide najčastejšie o nasledovné:

- Spor medzi pozostalými v prípade, ak niektorí chcú, aby bola vykonaná pitva a požiadajú preto Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o jej nariadenie. Konečné rozhodnutie bude v týchto prípadoch na samotnom rozhodnutí úradu, no sčasti im môže predísť aj samotný zomrelý. Ak totiž už počas života vie on sám, že nechce, aby na ňom vykonali po smrti pitvu, môže to počas života odmietnuť. Odmietnutie pitvy je potrebné urobiť v písomnej forme a doručiť Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Vtedy sa zužuje rozsah prípadov, kedy napriek odmietnutiu možno vykonať pitvu len na zopár najzávažnejších dôvodov, napríklad v prípade násilnej smrti. V tomto prípade by nemala relevanciu žiadosť pozostalých o nariadenie pitvy.
- Ďalším problematickým aspektom je, kto má byť obstarávateľom pohrebu. Hoci tento problém právo bližšie nerieši, bolo by vhodné aby zomrelý túto svoju vôľu vyjadril už za života, oboznámil s ňou blízke osoby a tie ju ako morálnu či etickú povinnosť po jeho smrti rešpektovali.
- Napokon sa v praxi objavujú aj prípady, keď súd (najčastejšie v dôsledku pochybenia) nezačne konanie o dedičstve. V takom prípade odporúčame tým, ktorí by mali byť dedičmi, aby hoci-ktorý z nich podal na súd návrh, predmetom ktorého je žiadosť o prejednanie dedičstva po poručiťelovi. K takémuto návrhu je treba priložiť aj úmrtný list.

Zdroj: advokátska kancelária Ficek & Ficeková

Pripravila Zuzana Voštenáková

www.zastupitelstvo.eu

Vyskúšajte základný balík zdarma!

- Digitálne zastupiteľstvo
- Transparentná obec
- Minimálne náklady
- Okamžite k dispozícii
- Zasadnutia
- Materiály
- Uznesenia
- Záväzné nariadenia

Po stopách slovenských povstalcov na Branisku

V rokoch 1848 – 1849 sa Uhorsko stalo dejiskom revolučných bojov.

Potom, čo bol v marci 1848 prijatý Zákon o nezávislosti Uhorska, ktorý priznal maďarskej vrchnosti rozsiahle právomoci, tlak maďarizácie stúpala a národní buditelia sa preto rozhodli pre ozbrojené vystúpenie na obranu slovenských národných práv. Na území Slovenska bojovali dobrovoľníci pod velením najvyšších predstaviteľov Slovenskej národnej rady – Jozefa Miloslava Hurbana a Ľudovíta Štúra proti podporovateľom vodcu maďarskej revolúcie – Lajosa Kossutha, nazývanými „košútovcí“.

Nábor bojovníkov ochotných brániť záujmy Slovákov začal v auguste 1848 vo Viedni. Zhruba o mesiac neskôr sa dobrovoľníci premiestnili na Moravu a 18. septembra 1848 vypuklo otvorené povstanie. Bojovalo sa najmä v oblasti Severozápadného Slovenska.

Po prvej, septembrovej výprave, ktorá skončila už po necelých dvoch týždňoch prehrou slovenských dobrovoľníkov, sa uskutočnila v rozmedzí medzi decembrom 1848 až aprílom 1849 druhá dobrovoľnícka výprava, na ktorú neskôr, v lete 1849, nadviazala posledná, tretia výprava slovenských dobrovoľníckych vojsk, v rámci ktorej už boli slovenskí povstalci zaradení do rakúskej armády a s podporou ruského vojska napokon spoločne porazili košútovcov v bitke pri obci Világos.

Počas druhej výpravy slovenských povstalcov došlo k bojovým stretom medzi slovenskými dobrovoľníkmi a košútovcami aj v oblasti východného Slovenska, na vrchole Chvalabohu. Túto udalosť opisuje český spisovateľ Karel Kálal vo svojom diele Slovenská revolúcia takto: „Svahom Braniska vedie hradská (cesta – doplnil P. I.) stúpajúca zákrutami. Tu si



Kiesewatter (rakúsky major – doplnil P. I.) zaumienil počkať Görgeya (maďarského veliteľa – doplnil P. I.), rýchlo povolajúc dve cisárske stotiny z Prešova. Pri Kiesewetterovi bol generál gróf Deym, ich vojsko počítalo 1 800 mužov rozličnej zbrane a 6 kanónov. Dňa 5. februára 1849 ráno začal bitku Görgeya komandant Guyon zdola, dajúc do čela vojska zástup Zvolenčanov. Kiesewetter útočil zhora, majúc tiež zástup Slovákov vo svojom vojsku. Kiesewetter mal, útočiac zhora, výhodné postavenie, lež Guyon mal zase veľkú presilu. Bitka v snehu bola krutá. Slováci tu vraždili Slovákov, víťazstvo pripadlo Guyonovi. Pri pohľade na Branisko je smutno; podnes najkrutejšie hubí Slováka Slováka – odrodilý zeman a odrodilý úradník, kňaz, učiteľ...“

Na čele spomínanej zvolenskej gardy, ktorá zaútočila na rakúskych vojakov a slovenských dobrovoľníkov, stál štiavnický katolícky kaplán Erdösi, ktorý sa však ešte v roku 1848 podpísal do matriky ako Polesný.

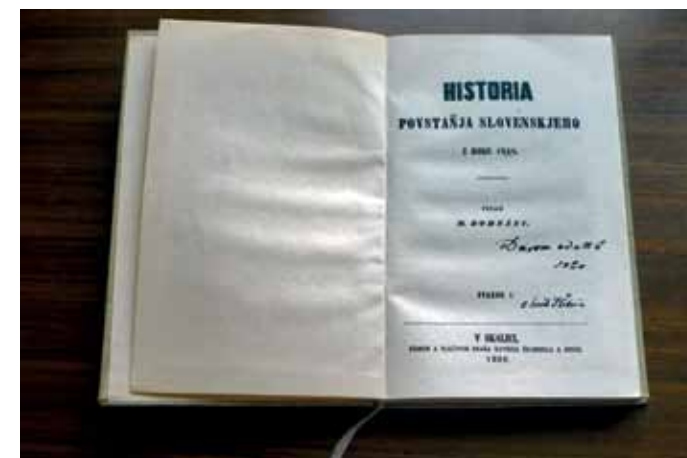
Guyon bol Angličan, ktorý sa značnou mierou zaslúžil o víťazstvo košútovcov. Podľa zachovaných spomienok jedného z vojakov, udatne bojoval a neustále viedol svoju armádu vpred. Okrem spomínaných Zvolenčanov tvorili jeho vojsko honvédi z Banskej Bystrice, Zemplína, Novohradu, strelci, husári, ako aj nováčikovia naverbovaní v Turčianskej, Liptovskej a Oravskej stolici.

Naproti značnej presile košútovcov však rakúska armáda disponovala vyšším počtom kanónov. Výsledkom bitky bol ústup rakúskych vojsk a slovenských dobrovoľníkov. Padlo asi 300 cisárskych a slovenských vojakov, približne 120 košútovcov a mnoho vojakov bolo zranených. Vojaci, ktorí prežili, ustupovali pred košútovcami zhruba osem kilometrov, po obec Široké, kde prenocovali, a neskôr sa spojili s cisárskymi oddielmi idúcimi z Prešova a vrátili sa naspäť na Spiš. Pritom práve skutočnosť, že v Spišskom Podhradí sa 9. februára 1849, podľa diela Moje zážitky z rokov 1848 – 1849 so zvláštnym

zreteľom na spišských Cornidesových gerilových lovcov v boji za slobodu od Rezső Tirtsa, zdržiavalo 600 slovenských dobrovoľníkov, je dôležitá z hľadiska dokazovania účasti slovenských povstalcov na bojoch o Branisko. Niektorí historici sa totiž domnievajú, že dobrovoľníci sa bojov o Branisko vôbec nezúčastnili, nakoľko boli okolo 5. februára 1849 na strednom Slovensku, čo zasa potvrdzuje zmienka o ich príchode do Levoče dňa 15. februára 1849.

Cisársky vojaci a slovenskí dobrovoľníci boli pochovaní na odľahlom mieste nazývanom Šmertnica. Maďarská strana padlým, ktorí bojovali pri Branisku na strane uhorskej revolúcie, vybudovala dôstojný pomník. Ten bol najprv umiestnený na vrcholci Chvalabohu a neskôr, z politických dôvodov, prevezený do obce Korytné. Premiestnený pamätník však na vrcholci Chvalabohu nahradil drevený obelisk s kamennou mohylou, pri ktorom je do dnešných dní možné vídať vence s maďarskými národnými farbami. Ten je vztýčený len niekoľko metrov od miesta pôvodného pamätníka.

Pamätník bojov na Branisku sa nachádza aj v Spišskom Podhradí. Bol vybudovaný v roku 1907 z finančných prostriedkov získaných zo zbierky, ktorú vyhlásil podhradský farár Štefan Zemančík. Tu, na mestskom cintoríne, sú pochovaní nielen príslušníci cisárskej armády, ale aj slovensky hovoriaci vojaci, ktorí boli, ako ťažko ranení, prevezení z bojov na Branisku do nemocnice v Spišskom Podhradí, kde zraneniam podľahli.



Otázne však je, na koho strane bojovali slovensky hovoriaci vojaci ležiaci v tomto hrobe, teda či nejde o slovensky hovoriacich gardistov – košútovcov, ktorí tu našli miesto svojho posledného odpočinku spolu s bojovníkmi cisárskej armády.

Slovenskí dobrovoľníci by si ale podľa podpredsedu Spoločnosti starostlivosti o nemecké vojnové hroby na Slovensku Michala Bochina, ktorý sa dlhodobo zaoberá reštaurovaním vojenských cintorínov na Slovensku, zaslúžili vlastný dôstojný pomník aj na vrchu Chvalabohu a označenie hrobového miesta v podobe kríža na Šmertnici.

Bochin je taktiež presvedčený o tom, že aj keď bitka o Branisko dňa 5. februára 1849 nebola v konečnom dôsledku pre slovenskú a rakúsku stranu víťazná, prinajmenšom spomalila postup košútovcov naprieč východným Slovenskom. Ako však podotýka, na celú záležitosť bol upozornený členmi Spišského dejepisného spolku. Tí považujú ozbrojené vystúpenie slovenských národovcov v revolúcii 1848 – 1849, ktorého súčasťou boli zrejme aj boje na Chvalabohu, za dôležitý medzník v procese národného obrodovania hodný pripomínania. Viacerí členovia Spišského dejepisného spolku sú taktiež presvedčení o tom, že miesto posledného odpočinku slovenských dobrovoľníkov na Šmertnici je možné s pomocou obyvateľov prilahlých obcí presne identifikovať.

V prvom rade však musia byť podľa Bochina vykonané sondy, ktoré prezradia, či sa pozostatky slovenských dobrovoľníkov na Šmertnici naozaj nachádzajú. O povolenie vykonania prieskumu, ako aj o zapožičanie strojov potrebných k tomuto úkonu už požiadal.

Celá problematika zaujala tiež poslanca NR SR za SNS a predsedu branno-bezpečnostného výboru Antona Hrnka. Azda aj jeho angažovanie sa v tejto záležitosti prispeje k nájdeniu odpovede na otázku, či sa slovenskí dobrovoľníci bojujúci po boku cisárskej armády zúčastnili bojov na Branisku.

V prípade, že počas prieskumu na Šmertnici kostrové pozostatky slovenských dobrovoľníkov objavené budú, v dohľadnej dobe sa pristúpi k postaveniu pamätného kríža v tejto lokalite a pomníka na vrcholci Chvalabohu.

Prípravil Mgr. Pavol Ičo

Vojenské cintoríny v Prešove

**Prešovský Hlavný cintorín je rozdelený na niekoľko častí.
Niektoré z nich tvoria vojenské cintoríny.**

Nemecký vojenský cintorín

Spomedzi vojenských pohrebísk vyčnieva na Prešovskom cintoríne stupňom údržby a upravenosťou prostredia cintorín nemeckej armády z druhej svetovej vojny. Nachádza sa na ňom viac ako dvesto krížov, pod každým z nich je pochovaných šesť nemeckých vojakov. Ide o bojovníkov, ktorí padli v oblasti Východného Slovenska, alebo podľahli zraneniam v Prešovskej nemocnici. Cintorín bol vytvorený v roku 1944. Na konci druhej svetovej vojny tu pod drevenými krížmi odpočívalo 560 vojakov.

Niektoré kríže však boli znehodnotené v dôsledku výstavby civilných hrobov. Vzhľadom na túto skutočnosť sa nemecká strana v roku 1992 rozhodla pre exhumáciu vojakov ležiacich v zachovaných hrobdoch. Zároveň tu na začiatku deväťdesiatych rokov prebehla rozsiahla rekonštrukcia. Pôvodné drevené kríže boli nahradené súčasnými žulovými a pochovali sa tu aj ďalší nemeckí vojaci, ktorí padli na území Východného Slovenska. V piatich prípadoch pomáhali pri identifikácii nebožtíkov počas rekonštrukcie pohrebiska miestni obyvatelia – bývalé priateľky nemeckých vojakov. Cintorín bol slávnostne otvorený 17. septembra 1994.

Ako však pri rôznych príležitostiach opakovane upozorňuje Michal Bochín zo Spoločnosti starostlivosti o nemecké vojnové hroby na Slovensku: „Nemecká strana nechce vytvárať z týchto pohrebísk pamätníky. Nemecké vojenské cintoríny majú byť pietnymi miestami.“ Bochín zároveň poukázal na druhý základný princíp rekonštrukcie nemeckých vojenských cintorínov, ktorým je snaha o zakomponovanie domácej architektúry. Výsledkom týchto snáh je nedávno zrekonštruovaný drevený kríž a samotný vstupný objekt nemeckého vojenského cintorína v Prešove. Ďalším, posledným princípom rekonštrukcie nemeckých pohrebísk je podľa Bochína: „Prepojenie vojenskej časti s civilnými hrobmi, aby tí, ktorí sú tu pochovaní, neboli izolovaní, ale zjednotení aspoň takýmto spôsobom.“

Na cintoríne sa tiež nachádzajú bronzové tabule s vyvýšeným písmom, na ktorých sú uvedené mená a údaje padlých, ktorí sa nenašli, ale sú na nich tiež mená zosnulých príslušníkov nemeckej armády, ktorí odpočívajú medzi neznámymi vojakmi. No aj keď ide v podstate o cintorín nepriateľských vojakov, v čase našej návštevy na ňom neboli viditeľné ani len stopy po vandalizme, či pohodených odpadkoch.

Slovenský vojenský cintorín

V tesnej blízkosti nemeckého vojenského cintorína sa nachádza slovenský vojenský cintorín z druhej svetovej vojny. Ide o unikátny cintorín, jediný svojho druhu na Slovensku. Celkovo je tu pochovaných 122 slovenských vojakov, ktorí zahynuli na Východnom fronte, podľahli zraneniam v Prešovskej nemocnici, alebo padli na území Východného Slovenska. Ostatní nebohí príslušníci Tisovho slovenského vojska sú pochovaní v zahraničí. Cintorín bol zrenovovaný v roku 2005 z prostriedkov Ministerstva vnútra SR a v spolupráci s mestom Prešov. Tejto rekonštrukcii predchádzala oprava spadnutej steny za ústredným krížom, ktorá však bola realizovaná na náklady Ľudového zväzu starostlivosti o nemecké vojenské hroby (Volksbund). Počas prác na pohrebisku boli vymenené aj viaceré poškodené kamenné kríže, ktoré nahradili repliky vyrobené podľa pôvodných zachovaných krížov.

Aj pri rekonštrukcii a identifikovaní vojakov tohto cintorína pomáhal Michal Bochín. Podľa neho sa vraj spočiatku mnohí príbuzní padlých slovenských vojakov hanbili navštevovať tento cintorín, ale v poslednom čase sa situácia zlepšuje. Jeden z pozostalých dokonca nechal opraviť skomolené meno svojho brata uvedené na kríži a ďalší dvaja príbuzní tu pochovaných vojakov dali obnoviť mená príbuzných na náhrobkoch za vlastné peniaze.



Hlavný kríž na cintoríne vojakov slovenskej armády bojujúcich v rokoch 1939 – 1945, Prešov.

Hlavný kríž na nemeckom vojenskom cintoríne v Prešove

Bochín sa začal slovenským cintorínom zaoberať na žiadosť generálporučíka Jána Husáka, ktorý skončil koncom minulého roka. Husák bol taktiež predsedom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) v rokoch 1992 – 1998 a od roku 2002 až do svojej smrti pôsobil ako čestný predseda SZPB. Husák Bochína oslovil ako odborníka na rekonštrukciu vojnových cintorínov, pričom generálporučík podotkol, že mnohí z tu pochovaných slovenských vojakov boli jeho kamaráti, ktorí nestihli prebehnúť na stranu Spojencov. Títo vojaci vykonávali povinnú základnú vojenskú službu a museli pod hrozbou sankcií za dezerciu nastúpiť na Východný front, aj keď je možné, že sa s nacistickou ideológiou vôbec nestotožňovali. Samotný Husák bojoval po ukončení Popradskej poddôstojníckej školy v radoch armády Slovenského štátu a až neskôr prešiel k partizánom. Je však otázne, či tu pochovaní vojaci naozaj chceli prejsť na stranu Spojencov, ako upozorňuje Bochín: „Bez ohľadu na to, ako negatívne hodnotíme Slovenský štát, títo vojaci patria do našej histórie.“

Cintorín už síce vyzerá oveľa krajšie, ako v čase pred rekonštrukciou, keď bol husto zarastený burinou, ale aj tak ho ešte čaká množstvo opráv. V prvom rade je nutné vyriešiť otázku stabilizácie múry za hlavným krížom, opraviť spodný múrik a hlavne dopísať mená 44 slovenských vojakov na tabuľu za centrálnym krížom. Tá totiž aktuálne uvádza iba 78 mien, no ako už bolo uvedené, na cintoríne je pochovaných 122 vojakov.

Cintorín Rakúsko – uhorskej armády

Nad nemeckým vojenským cintorínom je situované ďalšie pohrebisko – vojenský cintorín cisársko-kráľovských vojakov z 1. svetovej vojny. Pôvodne tu na troch hrobových poliach ležalo viac ako 1 521 vojakov rôznych národností – Maďarov, Juho-slovanov, Rusov, Nemcov, Rumunov, Čechov a Slovákov. V dôsledku výstavby civilných hrobov, ako aj terénnych úprav na prešovskom cintoríne, však ostalo zachovaných iba niekoľko žulových krížov, pod ktorými je pochovaných asi 300 bojovníkov.

V roku 2003 nechal pohrebisko zrekonštruovať rakúsky Čierny kríž – organizácia, ktorá sa dlhodobo zaoberá renováciou rakúskych pohrebísk z oboch svetových vojen. Počas prác na cintoríne bol vymenený trávnik, postavený ústredný kríž a umiestnil sa tu aj zoznam všetkých, pôvodne pochovaných vojakov. Nie všetci ale umreli v bojoch, alebo na následky ťažkých zranení. Niektorí z pochovaných bojovníkov podľahli epidémiám ako

týfus, či ťažká forma chrípky. Sú tu tiež pochovaní vojaci, ktorí padli v Maďarsku – Česko-slovenskej vojne z rokov 1918 – 1919. V tesnej blízkosti tohto cintorína sa nachádza aj spoločný hrob 226 poľských vojakov z 1. svetovej vojny.

Ďalší pochovaní vojaci

Na Hlavnom cintoríne v Prešove je taktiež možné nájsť hroby česko-slovenských vojakov vybudované v medzivojnovom období. Miesto svojho posledného odpočinku tu našli aj dvaja poľskí piloti, zostrelení pri Ostrovanoch neďaleko Prešova a niekoľko sovietskych vojakov.

Cintorín nezabúda ani na civilné obete vojny. Nachádza sa tu i pamätník venovaný neznámych obetiam nemeckého fašizmu, ktoré zahynuli vo väzení gestapa pri sovietskom bombardovaní Prešova 20. decembra 1944. Na cintoríne je tiež umiestnený pomník Andreja Tomáša a jeho syna Jána, ktorí sa stali obeťami agresie dňa 2. júla 1919, keď ich zavraždili príslušníci armády Maďarskej republiky rád ustupujúci z Prešova pred Česko-slovenským vojskom.

Pripravil Mgr. Pavol Ičo



Hroby vojakov Rakúsko – Uhorskej cisárskej a kráľovskej armády z 1. svetovej vojny na Vojenskom a epidemickom cintoríne z 1. svetovej vojny v Prešove.

ERA®
POHREBNÉ SLUŽBY



Non stop **0918 560 422** www.psera.sk
Krátka 7, Prešov | 17. Novembra 68, Sabinov | Dolný 38, Veľký Šariš

NEZÁBUDKA



**POHREBNÉ SLUŽBY
SPRÁVA CINTORÍNOV**
ŽIAR NAD HRONOM - KREMNICA
0910 9999 50 0903 508 274

Pohrebníctvo Ecker
Kompletné pohrebné služby

Poskytujeme služby v okresoch
Malacky - Skalica - Senica

www.pohrebnictvo-ecker.sk

Kontakt: 34/772 2495
NON STOP: 0905 522 662, 0905 522 663

 **Profesionálna
pohrebná služba
Ladislav Stríž**

NON STOP 0903 765 309
www.pohrebnaslužba.sk

Tri generácie v pohrebníctve
60 rokov skúseností a praxe

Trojičné námestie 12
Podunajské Biskupice
Bratislava



**Pohrebné a cintorínske služby
Peter Pastorok**

Poskytujeme kompletne služby:
Levice, Vojenská 4
Želiezovce, Cintorínska 3
Kalná nad Hronom, Viničná 32



NEPRETRŽITÁ SLUŽBA

Levice - 0917 774 976
Želiezovce - 0908 766 897
Kalná n. Hronom - 0903 729 383



 **Pohrebné služby LAuK**

Jednotka na celom
území okresu Žilina

Európska kvalita
Pohrebné i cintorínske služby

www.lauk.sk

Nepretržitá služba: **0905 431 389**
Kancelária: **41/568 33 34**

TOPA
ECO - URNA

www.topa.sk

Urna je vyrobená z ekologic-
ky rozložiteľných materiálov

Kontakt: 0903 910 656
topa@topa.sk



 **DOMINE**
POHREBNÉ SLUŽBY
TEMETKEZÉSI SZOLGÁLTATÁSOK



Nám.Á.Vámberyho 53/10B, 929 01 Dunajská Streda
NON STOP 0917 464 354, 031 550 11 31, www.domine.sk

TOPA.sk 

**FIRMA TOPA PREDSTAVUJE SVOJU NOVINKU
MEDZI SPOMIENKOVÝMI PREDMETMI.**



“ **TOPA Touch** sú prívesky vyrobené zo zlata, alebo striebra,
v ktorých sa nachádza originálny odtlačok prsta milovanej osoby.
Tieto neobyčajné prívesky zároveň pozostalých „fyzicky“,
spájajú s ich milovanou osobou, ktorá opustila tento svet. ”



TOPA Touch Memory dáva pozostalým pocit
že ich milovaná zosnulá osoba je stále pri nich,
a preto by tieto prívesky nemali chýbať
v ponuke všetkých kvalitných pohrebných služieb,
ktorým záleží na pocitoch pozostalých a chcú im
ich trápenie zo straty ich milovaných aspoň trochu utíšiť.

Bližšie informácie ohľadom spolupráce s nami nás neváhajte kontaktovať: **0903 910 656** topa@topa.sk



KASTEX



**VÝROBA a VEĽKOOBCHOD
so smútočnými potrebami**

široký sortiment skladom

prevádzka v Prešove a Bratislave

pravidelné rozvozy po SR a ČR

ponuka produktov zo SR a EÚ

vlastná výroba

garancia kvality

rýchle dodanie

www.kastex.sk



Výstava 2016
Slovak Funeral



odd. predaja
Prešov



krajčírska dielňa
Prešov



vzorkovňa
Bratislava



sklad materiálu
Prešov



manipulačná
technika v sklade



sklad truhliel
Bratislava